

Lipanj 2022.

Informacije sadržane u ovom informativnom listu nisu obvezujuće za Sud niti su iscrpne.

Pitanja seksualne orijentacije

Vidi i informativne listove [„Homoseksualnost: kazneni aspekti“](#) i [„Pitanja rodnog identiteta“](#).

Članak 14. (zabrana diskriminacije) [Europske konvencije o ljudskim pravima](#):

„Uživanje prava i sloboda koje su priznate u ovoj Konvenciji osigurat će se bez diskriminacije na bilo kojoj osnovi, kao što je spol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijed, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili društveno podrijetlo, pripadnost nacionalnoj manjini, imovina, rođenje ili druga okolnost.“

Pravo na život i zabrana nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja (članak 2. i članak 3. Europske konvencije o ljudskim pravima)

Homofobno ubojstvo

[Stoyanova protiv Bugarske](#)

14. lipnja 2022.¹

Ovaj se predmet odnosi na homofobno ubojstvo podnositeljčina 26-godišnjeg sina. Njegovi napadači, srednjoškolci, izdvojili su ga s namjerom da ga napadnu jer su smatrali da izgleda kao homoseksualac. Proglašeni su krivima za teško ubojstvo, no izrečene su im manje kazne zatvora od najmanje zakonski propisane kazne nakon što su sudovi uzeli u obzir olakotne okolnosti kao što je njihova mlada dob i nepostojanje prethodne kaznene evidencije. Podnositeljica je tvrdila da pravni odgovor bugarskih vlasti na homofobni motiv za ubojstvo njezina sina nije bio primjeren, konkretno zbog nedostatka zakonskih odredbi kojima bi bilo propisano da se takav motiv smatra otegotnom okolnošću kad je riječ o kaznenom djelu ubojstva.

Sud je presudio da je došlo do **povrede članka 14.** (zabrana diskriminacije) **u vezi s člankom 2.** (pravo na život) Konvencije, utvrdivši da, iako je bilo jasno utvrđeno da je razlog za napad na podnositeljčina sina bila mržnja počinitelja prema homoseksualcima, nije bilo nikakvih osjetnih pravnih posljedica pred bugarskim sudovima. Prema mišljenju Suda, do toga je došlo ponajprije zbog činjenice da bugarsko kazneno pravo nije na odgovarajući način pripremilo sudove da odgovore na to, a ne zbog načina na koji su se sudovi bavili tim predmetom. Sud je konkretno istaknuo da, na temelju bugarskog Kaznenog zakona, ubojstvo motivirano neprijateljstvom prema žrtvi zbog njezine ili njegove stvarne ili pretpostavljene seksualne orijentacije nije predstavljalo teško ubojstvo i nije se na neki drugi način tretiralo kao teže kazneno djelo. Nadalje, na temelju **članka 46.** (obvezatna snaga i izvršenja presuda) Konvencije, Sud je ukazao na to kako bi se povreda Konvencije u podnositeljčinu predmetu, koja je proizašla iz sadržaja relevantnog bugarskog

¹ Ova će presuda postati konačna pod okolnostima utvrđenima u članku 44. stavku 2. (konačne presude) [Europske konvencije o ljudskim pravima](#).

kaznenog zakona, na način na koji su ga protumačili i primijenili bugarski sudovi, mogla bi se izbjeći u budućnosti. U tom pogledu, Sud je ukazao na to da bi Bugarska trebala osigurati da se nasilni napadi (posebno oni koji uzrokuju smrt žrtve) motivirani neprijateljstvom prema žrtvi zbog stvarne ili pretpostavljene seksualne orijentacije na neki način tretiraju kao otegotni u kaznenopravnom smislu.

(Navodno) zlostavljanje od strane policije ili privatnih osoba

Identoba i drugi protiv Gruzije (vidi i odjeljak „Sloboda okupljanja i udruživanja (članak 11. Konvencije)“)

12. svibnja 2015.

Ovaj se predmet odnosio na mirni prosvjed koji je organizirala nevladina organizacija (NVO) – prva podnositeljica zahtjeva – u Tbilisiju u svibnju 2012. radi obilježavanja Međunarodnog dana borbe protiv homofobije, koji su nasilno prekinuli protuprosvjednici, koji su brojčano nadmašili prosvjednike. Trinaestoro podnositelja zahtjeva koji su sudjelovali u prosvjedu konkretno su prigovorili zbog toga što ih gruzijske vlasti nisu zaštitile od nasilnih napada protuprosvjednika i zbog toga što nisu proveli djelotvornu istragu incidenta utvrđivanjem, konkretno, diskriminatornog motiva napada.

Sud je presudio da je došlo do **povrede članka 3.** (zabrana nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja) **u vezi s člankom 14.** (zabrana diskriminacije) Konvencije u odnosu na trinaestoro podnositelja zahtjeva koji su sudjelovali u prosvjedu. Prvo, uzimajući u obzir razna izvješća o položaju lezbijki, homoseksualaca, biseksualaca i transrodnih osoba u Gruziji, konkretno izvješća ovjerenika Vijeća Europe za ljudska prava, Sud je primijetio da su negativni stavovi prema članovima te zajednice bili rasprostranjeni u nekim dijelovima gruzijskog društva. U tom je kontekstu diskriminatorni prizvuk napada na sudionike prosvjeda u svibnju 2012. bio posebno jasan. Sud je nadalje utvrdio da su podnositelji, koji su bili okruženi bijesnom gomilom ljudi koja ih je brojčano nadmašila i iznosila ozbiljne prijetnje te se nasumično služila fizičkim nasiljem, morali osjećati strah, tjeskobu i nesigurnost koji nisu spojivi s poštovanjem njihova ljudskog dostojanstva. Nadalje, vlasti, koje su znale ili morale znati za rizike povezane s prosvjedom, bile su obvezne osigurati odgovarajuću zaštitu, no propustile su to učiniti. Naposljetku, primjećujući da je gruzijskim kaznenim pravom bilo propisano da se prema diskriminaciji na temelju seksualne orijentacije i rodnog identiteta treba postupati kao prema otegotnoj okolnosti počinjenja kaznenog djela, Sud je utvrdio da je bilo ključno da vlasti provedu istragu o tom specifičnom kontekstu, što one nisu učinile. Stoga su propustile provesti odgovarajuću istragu o navodima trinaestoro podnositelja zahtjeva o zlostavljanju.

M.C. i C.A. protiv Rumuniske (zahtjev br. 12060/12)

12. travnja 2016.

U lipnju 2006. podnositelji zahtjeva sudjelovali su u godišnjoj povorci ponosa u Bukureštu. Na povratku kući u podzemnoj željeznici napala ih je skupina koja se sastojala od šestoro mladih muškaraca i jedne žene. Napadači su ih udarali šakama i nogama te su izvikivali homofobne uvrede. Podnositelji zahtjeva prigovorili su da istraga o napadu na njih nije bila odgovarajuća. Posebno su tvrdili da vlasti nisu uzele u obzir činjenicu da su kaznena djela protiv njih bila motivirana mržnjom prema homoseksualcima.

Sud je presudio da je došlo do **povrede članka 3.** (zabrana nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja) **u vezi s člankom 14.** (zabrana diskriminacije) Konvencije, utvrdivši da su istrage o navodima podnositelja o zlostavljanju bile nedjelotvorne jer su predugo trajale, bile narušene ozbiljnim nedostacima i jer u njima nisu uzeti u obzir mogući diskriminirajući motivi.

Aghdgomelashvili i Japaridze protiv Gruzije

8. listopada 2020.

Ovaj se predmet odnosio na policijsku raciju ureda organizacije lezbijki, homoseksualaca, biseksualaca i transrodnih osoba u Tbilisiju. Podnositelji zahtjeva,

koji su bili zaposleni u toj organizaciji, prigovorili su da ih je policija vrijeđala i da im je prijetila te da ih je podvrgnula ponižavajućim osobnim pretragama uz potpuno svlačenje odjeće. Ustvrdili su da su bili podvrgnuti fizičkom i psihičkom zlostavljanju s jasnim homofobnim i/ili transfobnim prizvukom, koje je bilo zanemareno u nedjelotvornoj istrazi koja je uslijedila.

Sud je presudio da je došlo do **povrede članka 3.** (zabrana nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja) Konvencije u njegovu **materijalnom aspektu u vezi s člankom 14.** (zabrana diskriminacije) i **povrede članka 3.** u njegovu **proceduralnom aspektu u vezi s člankom 14.,** utvrdivši da je država odgovorna za homofobno i/ili transfobno policijsko zlostavljanje podnositelja zahtjeva i za nedostatak djelotvorne istrage krajnje neprimjerenog ponašanja policijskih službenika. Sud je posebno zabrinjavala činjenica da ni policija ni gruzijska Vlada nisu obrazložili zašto su bile potrebne osobne pretrage uz potpuno svlačenje odjeće, što ga je navelo na zaključak da je njihova jedina svrha bila osramotiti i kazniti podnositelje zbog njihove povezanosti s LGBT zajednicom.

Sabalić protiv Hrvatske

14. siječnja 2021.

Podnositeljica zahtjeva, koju je u baru napao muškarac kojem je otkrila svoju homoseksualnu orijentaciju, posebno je prigovorila zbog nedostatka odgovarajućeg postupovnog odgovora domaćih tijela na čin nasilja privatne osobe koji je bio motiviran njezinom seksualnom orijentacijom.

Sud je presudio da je došlo do **povrede članka 3.** (zabrana nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja) **u vezi s člankom 14.** (zabrana diskriminacije) Konvencije. Konkretno je utvrdio da u prekršajnom postupku protiv napadača na podnositeljicu zahtjeva nije razmotren element zločina iz mržnje tog kažnjivog djela te je počinitelju izrečena zanemariva novčana kazna. Ti nedostaci predstavljali su bitnu povredu u postupku. Stoga bi bilo opravdano da su vlasti obustavile ili poništile prekršajni postupak i ponovno ispitale predmet, umjesto da su odbacile kaznenu prijavu podnositeljice na temelju prava da se ne bude dva puta suđen.

Grupa za podršku inicijativama za žene i drugi protiv Gruzije

16. prosinca 2021.

Podnositelji zahtjeva u ovom predmetu bili su 35 gruzijskih državljana i dvije nevladine organizacije osnovane radi promicanja i zaštite prava lezbijki, homoseksualaca, biseksualaca i transrodnih (LGBT) osoba u Gruziji. Predmet se odnosio na napad gomile na LGBT prosvjednike 17. svibnja 2013., na Međunarodni dan borbe protiv homofobije, u centru Tbilisija.

Sud je presudio da je došlo do **povrede članka 3.** (zabrana nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja) **u vezi s člankom 14.** (zabrana diskriminacije) Konvencije, i zbog propusta tijela vlasti da zaštite mirne prosvjednike od homofobne i transfobne agresije i zbog neodgovarajuće istrage koja je uslijedila. Konkretno je utvrdio da vlasti nisu poduzele mjere za zaštitu LGBT prosvjednika od gomile, unatoč tome što su bile svjesne rizika povezanih s tim događajem. Nadalje, postojali su dokazi, ponajprije videozapisi koje su snimili neovisni novinari, o prešutnom toleriranju nasilja i predrasuda koje su bile uzrok takvom ponašanju službenika. Doista, Sud nije mogao isključiti mogućnost da je na neviđene razmjere nasilja utjecao propust tijela vlasti da provedu pravovremenu i objektivnu istragu napada na LGBT zajednicu tijekom prošlogodišnjeg događaja, o kojem se također vodio predmet pred Sudom, u kojem su utvrđene povrede Konvencije (vidi gore navedeni predmet *Identoba i drugi protiv Gruzije*). Sud je ujedno presudio da je došlo do **povrede članka 11.** (sloboda udruživanja) Konvencije **u vezi s člankom 14.** u ovom predmetu, utvrdivši da vlasti nikad nisu odredile uspostavu djelotvornih mjera zaštite podnositelja kao prioritet. U fazi planiranja događaja nisu ocijenile koji su resursi potrebni te su svoju ulogu ograničile na izradu plana rastjerivanja sudionika.

Vidi također:

Genderdoc-M i M.D. protiv Republike Moldavije

14. prosinca 2021.

Neriješeni zahtjevi

Beus protiv Hrvatske (br. 16943/17)

Vlada Hrvatske obaviještena je o zahtjevu 5. travnja 2017.

Ovaj se predmet odnosi na prigovore podnositelja zahtjeva o nedostatku odgovarajućeg postupovnog odgovora domaćih vlasti na homofobne činove nasilja i zlostavljanja koje su protiv njega počinile privatne osobe.

Sud je obavijestio hrvatsku Vladu o zahtjevu te je strankama postavio pitanja na temelju članka 3. (zabrana nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja), članka 8. (pravo na poštovanje privatnog i obiteljskog života) i članka 14. (zabrana diskriminacije) Konvencije.

Chechetkin protiv Rusije (br. 42395/15)

Vlada Rusije obaviještena je o zahtjevu 6. srpnja 2017.

Podnositelj je konkretno prigovorio zbog propusta tijela vlasti da odgovarajuće istraže napad motiviran mržnjom protiv lezbijki, homoseksualaca, biseksualaca i transrodnih (LGBT) osoba.

Sud je obavijestio rusku Vladu o zahtjevu te je strankama postavio pitanja na temelju članka 3. (zabrana nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja) i članka 14. (zabrana diskriminacije) Konvencije.

Romanov protiv Rusije i dva druga zahtjeva (br. 58358/14, 7146/15 i 25887/15)

Vlada Rusije obaviještena je o zahtjevima 2. studenoga 2017.

Ovi se zahtjevi odnose na verbalno i fizičko nasilje protiv LGBT aktivista od strane protuprosvjednika za vrijeme održavanja događaja povezanih s povorkom ponosa.

Sud je obavijestio rusku Vladu o zahtjevima te je strankama postavio pitanja na temelju članka 3. (zabrana nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja), članka 5. (pravo na slobodu i sigurnost), članka 8. (pravo na poštovanje privatnog života), članka 11. (sloboda okupljanja i udruživanja) i članka 14. (zabrana diskriminacije) Konvencije.

A protiv Azerbajdžana (br. 17184/18) i 24 druga zahtjeva

Vlada Azerbajdžana obaviještena je o zahtjevima 26. veljače 2019.

Podnositelji zahtjeva pripadnici su LGBT zajednice (zajednice lezbijki, homoseksualaca, biseksualnih i transrodnih osoba) koji su uhićeni tijekom policijskih racija provedenih sredinom rujna 2017.

Sud je obavijestio azerbajdžansku Vladu o zahtjevima te je strankama postavio pitanja na temelju članka 3. (zabrana nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja), članka 5. (pravo na slobodu i sigurnost), članka 8. (pravo na poštovanje privatnog života) i članka 14. (zabrana diskriminacije) Konvencije.

Lapunov protiv Rusije (br. 28834/19)

Vlada Rusije obaviještena je o zahtjevu 14. studenoga 2019.

Podnositelj zahtjeva posebno tvrdi da su ga u ožujku 2017. državni službenici u Čečeniji oteli, zatvorili i zlostavljali na temelju njegove homoseksualnosti.

Sud je obavijestio rusku Vladu o zahtjevu te je strankama postavio pitanja na temelju članka 3. (zabrana nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja), članka 5. (pravo na slobodu i sigurnost) i članka 14. (zabrana diskriminacije) Konvencije.

Bednarek i drugi protiv Poljske (br. 58207/14)

Vlada Poljske obaviještena je o zahtjevu 9. veljače 2021.

Ovaj se predmet odnosi na činove nasilja navodno motivirane mržnjom prema lezbijkama, homoseksualcima, biseksualcima, transrodnim i interseksualnim (LGBTI) osobama.

Sud je obavijestio poljsku Vladu o zahtjevu te je strankama postavio pitanja na temelju članka 3. (zabrana nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja), članka 13. (pravo na djelotvoran pravni lijek) i članka 14. (zabrana diskriminacije) Konvencije.

Agresivne homofobne kampanje

[Oganezova protiv Armenije](#)

17. svibnja 2022.²

Ovaj se predmet odnosio na agresivnu homofobnu kampanju protiv podnositeljice zahtjeva, poznate pripadnice LGBT zajednice (zajednice lezbijki, homoseksualaca, biseksualnih i transrodnih osoba) u Armeniji, uključujući podmetanje požara u svibnju 2012. u baru u njezinu suvlasništvu koji je vodila u Erevanu.

Sud je presudio da je došlo do **povrede članka 3.** (zabrana nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja) **u vezi s člankom 14.** (zabrana diskriminacije) Konvencije, utvrdivši bez ikakve sumnje da armenske vlasti podnositeljici nisu pružile odgovarajuću zaštitu od homofobnih napada i govora mržnje i da nisu provele odgovarajuću istragu o njezinu zlostavljanju motiviranom mržnjom, uključujući podmetanje požara u klubu i homofobne napade koji su uslijedili.

Uvjeti u kojima borave osobe lišene slobode

[Stasi protiv Francuske](#)

20. listopada 2011.

Podnositelj zahtjeva prigovorio je da je bio žrtva zlostavljanja drugih zatvorenika tijekom boravka u zatvoru, posebno zbog svoje homoseksualnosti te je tvrdio da vlasti nisu poduzele potrebne mjere kako bi osigurale njegovu zaštitu.

Sud je presudio da **nije došlo do povrede članka 3.** (zabrana nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja) Konvencije. Utvrdio je da su, u okolnostima predmeta i uzimajući u obzir činjenice koje su im stavljene na raspolaganje, vlasti poduzele sve mjere koje su se od njih razumno mogle očekivati kako bi podnositelja zaštitile od fizičkih ozljeda.

[X. protiv Turske \(br. 24626/09\)](#)

9. listopada 2012.

Ovaj se predmet odnosio na homoseksualnog zatvorenika koji je smješten u samicu na ukupno više od osam mjeseci nakon što je prigovorio zbog zastrašivanja i zlostavljanja koje je trpio od drugih zatvorenika.

Sud je zauzeo stav da su ti uvjeti lišenja sloboda podnositelju prouzročili duševnu i tjelesnu patnju te osjećaj da je lišen dostojanstva, što je predstavljalo „nečovječno ili ponižavajuće **postupanje**“ **protivno članku 3.** (zabrana nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja) Konvencije. Sud je nadalje utvrdio da glavni razlog za smještanje podnositelja u samicu nije bila njegova zaštita, već njegova seksualna orijentacija. Stoga je presudio da je došlo do **diskriminatornog postupanja protivno članku 14.** (zabrana diskriminacije) Konvencije.

Rizik koji proizlazi iz povratka homoseksualaca u zemlju podrijetla

[I.I.N. protiv Nizozemske \(br. 2035/04\)](#)

9. prosinca 2004. (odluka o nedopuštenosti)

Ovaj se predmet odnosio na navodni rizik od postupanja protivnog članku 3. (zabrana nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja) Konvencije s kojim bi se suočio homoseksualni muškarac u slučaju njegova povratka u Iran.

Sud je zahtjev proglasio **nedopuštenim** kao očigledno neosnovan. Utvrdio je da podnositelj nije u svojem predmetu dokazao da postoje značajni razlozi za uvjerenje da će biti izložen stvarnom riziku da bude podvrgnut postupanju protivnom članku 3. Konvencije zbog svoje seksualnosti.

Vidi također: [F. protiv Ujedinjene Kraljevine \(br. 17341/03\)](#), odluka o nedopuštenosti od 22 lipnja 2004.

² Ova će presuda postati konačna pod okolnostima utvrđenima u članku 44. stavku 2. [Konvencije](#).

A.S.B. protiv Nizozemske (br. 4854/12)

10. srpnja 2012. (odluka – brisanje)

Podnositelj je prigovorio da bi protjerivanjem na Jamajku bio suočen sa stvarnim i osobnim rizikom od povrede članka 3. (zabrana nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja) Konvencije zbog njegove homoseksualnosti.

Sud je odlučio **izbrisati** zahtjev s liste predmeta, posebno ističući da je podnositelju zahtjeva odobren azil u Nizozemskoj i utvrdivši da zbog toga više nije postojao nikakav rizik od njegova protjerivanja na Jamajku.

M.K.N. protiv Švedske (br. 72413/10)

27. lipnja 2013.

Podnositelj zahtjeva prigovorio je da je morao napustiti Mosul (Irak) zbog progona na temelju svojih kršćanskih vjerovanja. Nadalje je tvrdio da bi po povratku u Irak bio izložen riziku od progona jer je bio u homoseksualnoj vezi te jer je mudžahedinska organizacija već ubila njegova partnera.

Sud je presudio da izvršenje naloga o protjerivanju izrečenog protiv podnositelja zahtjeva **ne bi dovelo do povrede članka 3.** (zabrana nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja) Konvencije. Utvrdio je da podnositelj zahtjeva, kad bi bio udaljen u Irak, ne bi bio izložen riziku zbog opće situacije u toj zemlji, koja se postupno popravljala. Nadalje, iako su postojali dokazi koji su ukazivali na to da bi ga njegova pripadnost ranjivoj manjinskoj skupini izložila stvarnom riziku od nečovječnog i ponižavajućeg postupanja u slučaju udaljavanja, Sud je smatrao da se podnositelj zahtjeva mogao razumno preseliti u druge regije Iraka kao što je Kurdistan na sjeveru zemlje. Naposljetku, Sud je smatrao da tvrdnja podnositelja zahtjeva o njegovoj homoseksualnoj vezi nije bila uvjerljiva.

M.F. protiv Švedske (br. 71398/12)

8. travnja 2015. (veliko vijeće)

Podnositelj zahtjeva, tražitelj azila, posebno je ustvrdio da, kad bi se morao vratiti u Libiju kako bi tamo podnio zahtjev za spajanje obitelji, bio bi izložen stvarnom riziku od progona i zlostavljanja, prije svega zbog svoje homoseksualnosti, ali i zbog prethodnih problema s libijskim vojnim vlastima koji su uslijedili nakon što je uhićen zbog krijumčarenja ilegalnog oružja.

Sud je istaknuo da je Odbor za migracijsku politiku podnositelju zahtjeva odobrio dozvolu boravka 17. prosinca 2014., čime je nalog o protjerivanju donesen protiv njega ukinut. Odbor je utvrdio da se sigurnosna situaciji u Libiji pogoršala od ljeta 2014. i da bi podnositelj zahtjeva, kad bi bio protjeran u domovinu, bio izložen riziku od progona s obzirom na to da je otvoreno živio kao homoseksualac i moglo se očekivati da će nastaviti tako živjeti po povratku. Stoga mu je bilo potrebno pružiti zaštitu u Švedskoj. Iako stranke nisu sklopile prijateljsko rješenje, Sud je smatrao da je potencijalna povreda članka 3. (zabrana nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja) Konvencije otklonjena i da je predmet stoga riješen na nacionalnoj razini. Sud ujedno nije prihvatio tvrdnju podnositelja zahtjeva da bi trebao nastaviti ispitivati njegov predmet jer su u njemu otvorena ozbiljna pitanja od temeljne važnosti za prava homoseksualnih osoba i o načinu ocjenjivanja tih prava u predmetima azila diljem Europe jer je Sud za migracije uzeo u obzir podnositeljevu seksualnu orijentaciju u svojoj odluci od 17. prosinca 2014. Sud je smatrao **primjerenim izbrisati zahtjev s liste predmeta.**

A.E. protiv Finske (br. 30953/11)

22. rujna 2015. (odluka – brisanje)

Ovaj se predmet odnosio na navodni rizik od postupanja protivnog članku 3. (zabrana mučenja i nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja) Konvencije s kojim bi se suočio homoseksualni muškarac u slučaju povratka u Iran.

Sud je **izbrisao zahtjev s liste predmeta**, posebno istaknuvši da je podnositelju odobrena dozvola stalnog boravka u Finskoj u trajanju od godinu dana uz mogućnost produljenja, te da se na njega stoga više nije primjenjivao nalog o protjerivanju. Sud je stoga smatrao da je time riješeno pitanje koje je predstavljalo osnovu za prigovor u

tom predmetu.

A.N. protiv Francuske (br. 12956/15)

19. travnja 2016. (odluka o nedopuštenosti)

Ovaj se predmet odnosio na navodni rizik od postupanja protivnog članka 3. (zabrana mučenja i nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja) Konvencije s kojim bi se suočio homoseksualni muškarac u slučaju povratka u Senegal.

Sud je zahtjev proglasio **nedopuštenim** kao očigledno neosnovan. Utvrdio je da podnositelj nije dokazao da bi se suočio sa stvarnim rizikom da bude podvrgnut postupanju protivnom članku 3. Konvencije ako bude vraćen u Senegal.

M.B. protiv Španjolske (br. 15109/15)

13. prosinca 2016. (odluka – djelomično brisanje s liste predmeta; djelomična nedopuštenost)

Podnositeljica zahtjeva, kamerunska državljanka, posebno je prigovorila da bi, u slučaju udaljavanja u Kamerun, njezin život i tjelesni integritet bili izloženi riziku zbog njezine seksualne orijentacije.

Sud je **izbrisao s liste predmeta** podnositeljčin prigovor na temelju članka 13. (pravo na djelotvoran pravni lijek) u vezi s člankom 2. (pravo na život) i člankom 3. (zabrana mučenja i nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja) Konvencije, posebno istaknuvši da podnositeljica u vrijeme donošenja odluke nije bila izložena riziku od udaljavanja sa španjolskog državnog područja i da bi, u slučaju da njezin zahtjev za azil bude odbijen u upravnom postupku, imala priliku podnijeti žalbu sudu *Audiencia Nacional*. Sud je podnositeljčine prigovore na temelju članaka 2. i 3. Konvencije proglasio **nedopuštenima** kao preuranjene.

I.K. protiv Švicarske (br. 21417/17)

19. prosinca 2017. (odluka o nedopuštenosti)

Podnositelj zahtjeva, državljanin Sierra Leonea, koji je tvrdio da je homoseksualac, posebno je naveo da se bojao da će biti podvrgnut nečovječnom ili ponižavajućem postupanju kad bi bio vraćen u Sierra Leone.

Sud je zahtjev proglasio **nedopuštenim** kao očigledno neosnovan. Posebno je istaknuo da je seksualna orijentacija temeljni aspekt identiteta i svijesti pojedinca i da se, posljedično, kod pojedinaca koji podnose zahtjev za međunarodnu zaštitu na temelju njihove seksualne orijentacije ne može tražiti da ju skrivaju. Međutim, u ovom je predmetu, s obzirom na nedostatak vjerodostojnosti podnositeljevih tvrdnji ili uvjerljivih dokumenata u prilog tim tvrdnjama, Sud smatrao da nisu postojali značajni razlozi za uvjerenje da će biti izložen stvarnom riziku od postupanja protivnog članka 3. (zabrana mučenja i nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja) Konvencije u slučaju njegova povratka u Sierra Leone.

B i C protiv Švicarske (br. 889/19 i 43987/16)

17. studenoga 2020.

Podnositelji zahtjeva, državljanin Gambije i državljanin Švicarske, zajedno su živjeli u Švicarskoj do smrti drugog podnositelja krajem 2019. Prvi podnositelj zahtjeva boravio je u Švicarskoj od 2008. Njegov zahtjev za azil je odbijen, a švicarske vlasti utvrdile su da njegove tvrdnje o prethodnom zlostavljanju nisu vjerodostojne. Bio je izložen riziku od povratka u Gambiju nakon što je njegovu partneru odbijen zahtjev za spajanje obitelji te je ustvrdio da bi u slučaju povratka bio izložen riziku od zlostavljanja.

Sud je presudio da bi došlo do **povrede članka 3.** (zabrana nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja) Konvencije kad bi prvi podnositelj bio protjeran u Gambiju na temelju domaćih odluka u njegovu predmetu. Iako je smatrao da kriminalizacija homoseksualnih odnosa nije bila dovoljna da bi povratak bio protivan Konvenciji, ipak je utvrdio da švicarske vlasti nisu odgovarajuće procijenile rizik od zlostavljanja za prvog podnositelja kao homoseksualne osobe u Gambiji i dostupnost državne zaštite od zlostavljanja od strane nadržavnih aktera. Sud je ujedno istaknuo da je nekoliko neovisnih tijela istaknulo da gambijske vlasti nisu voljne zaštititi LGBTI osobe.

Vidi također, među ostalim:

A.T. protiv Švedske (br. 78701/14)

25. travnja 2017. (odluka – brisanje)

E.S. protiv Španjolske (br. 13273/16)

26. rujna 2017. (odluka – djelomično brisanje s liste predmeta; djelomična nedopuštenost)

Nurmatov (Ali Feruz) protiv Rusije

2. listopada 2018. (odluka – djelomično brisanje s liste predmeta; djelomična nedopuštenost)

S.A.C. protiv Ujedinjene Kraljevine (br. 31428/18)

12. studenoga 2019. (odluka – brisanje)

Pravo na slobodu i sigurnost (članak 5. Konvencije)

O.M. protiv Mađarske (br. 9912/15)

5. srpnja 2016.

Predmet se odnosio na lišenje podnositelja zahtjeva slobode u trajanju od 58 dana nakon što je podnio zahtjev za azil u Mađarskoj, u kojem je naveo da je bio prisiljen pobjeći iz Irana, svoje zemlje podrijetla, zbog svoje homoseksualnosti. U listopadu 2014. priznat mu je status izbjeglice. Podnositelj zahtjeva posebno je prigovorio da je njegovo lišenje slobode bilo proizvoljno i neopravdano.

Sud je presudio da je došlo do **povrede članka 5. stavka 1.** (pravo na slobodu i sigurnost) Konvencije u razdoblju od 25. lipnja do 22. kolovoza 2014. Posebno je istaknuo da odluke tijela vlasti nisu na odgovarajući način odražavale pojedinačne okolnosti podnositelja zahtjeva, pripadnika ranjive skupine na temelju toga što je u Iranu pripadao seksualnoj manjini.

Berkman protiv Rusije (vidi i odjeljak „Sloboda okupljanja i udruživanja (članak 11. Konvencije)“)

1. prosinca 2020.

Ovaj se predmet odnosi na javni skup lezbijki, homoseksualaca, biseksualaca, transrodnih i interseksualnih (LGBTI) osoba u Sankt-Peterburgu i propusta vlasti da zaštite sudionike od agresivnih protuprosvjednika. Podnositeljica zahtjeva konkretno je prigovorila da su njezino uhićenje i lišenje slobode koje je uslijedilo bili proizvoljni i nezakoniti.

Sud je presudio da je došlo do **povrede članka 5. stavka 1.** (pravo na slobodu i sigurnost) Konvencije jer je podnositeljčinu uhićenje tijekom skupa bila nezakonito. Konkretno je utvrdio da za njeno uhićenje nisu postojali razlozi ni pravne osnove. Naime, prema evidenciji o uhićenju odvedena je u policijsku postaju radi sastavljanja izvješća o počinjenom prekršaju. Takva je mjera bila dopuštena na temelju domaćeg zakona ako se izvješće nije moglo sastaviti na licu mjesta. Međutim, ruska Vlada nije dokazala da je u podnositeljčinu predmetu sastavljanje takvog izvješća na mjestu odvijanja prosvjeda bilo nemoguće. Nadalje, domaće vlasti nisu nikad na smislen način ocijenile nužnost njezina odvođenja u policijsku postaju.

Pravo na poštovanje privatnog i obiteljskog života, doma i dopisivanja (članak 8. Konvencije)

Posvojenje

Fretté protiv Francuske

26. veljače 2002.

Podnositelj zahtjeva, homoseksualac, prigovorio je da je odluka kojom je odbijen njegov zahtjev za dopuštenje za posvajanje djeteta predstavljala proizvoljno miješanje u njegov privatni i obiteljski život jer se temeljila isključivo na predrasudama prema njegovoj seksualnoj orijentaciji. Nadalje je prigovorio da nije pozvan na raspravu o svojem predmetu koja se odvijala pred sudom *Conseil d'État (Državni savjet)*.

Sud je presudio da **nije došlo do povrede članka 14.** (zabrana diskriminacije) **u vezi s člankom 8.** (pravo na poštovanje privatnog života) Konvencije. Utvrdio je da su

nacionalne vlasti imale legitimno i razumno pravo smatrati da je pravo na posvojenje, na koje se podnositelj zahtjeva pozvao, bilo ograničeno interesima djece dostupne za posvojenje, bez obzira na legitimne težnje podnositelja zahtjeva i bez dovođenja u pitanje njegovih osobnih izbora. Sud je nadalje presudio da je došlo do **povrede članka 6.** (pravo na pošteno suđenje) Konvencije jer je podnositelju uskraćeno pošteno suđenje u kontradiktornom postupku u njegovu predmetu.

E.B. protiv Francuske (br. 43546/02)

22. siječnja 2008. (veliko vijeće)

Ovaj se predmet odnosio na odbijanje davanja odobrenja za potrebe posvojenja, na temelju životnog stila podnositeljice zahtjeva kao lezbijke koja je živjela s drugom ženom. Podnositeljica zahtjeva tvrdila je da je na svakom koraku njezina podnošenja zahtjeva za dopuštenje za posvajanje djeteta bila izložena diskriminaciji koja se temeljila na njezinoj seksualnoj orijentaciji i koja je predstavljala miješanje u njezino pravo na poštovanje privatnog života.

Sud je presudio da je došlo do **povrede članka 14.** (zabrana diskriminacije) **u vezi s člankom 8.** (pravo na poštovanje privatnog i obiteljskog života) Konvencije. Konkretno je primijetio da je homoseksualnost podnositeljice zahtjeva bila odlučujući čimbenik za odbijanje njezina zahtjeva, dok je francuskim zakonom samcima bilo dopušteno posvojiti dijete, čime je otvorena mogućnost posvojenja od strane homoseksualnog samca.

Gas i Dubois protiv Francuske

15. ožujka 2012.

Podnositeljice zahtjeva živjele su u registriranom civilnom partnerstvu. Predmet se odnosio na odbijanje zahtjeva prve podnositeljice za izdavanje naloga za jednostavno posvojenje ³ djeteta druge podnositeljice. Podnositeljice su tvrdile da je tom odlukom povrijeđeno njihovo pravo na privatan i obiteljski život, na način koji je diskriminatoran.

Sud je presudio da **nije došlo do povrede članka 14.** (zabrana diskriminacije) **u vezi s člankom 8.** (pravo na poštovanje privatnog i obiteljskog života) Konvencije. Posebno je smatrao da se ne može reći da je pravna situacija podnositeljica zahtjeva usporediva s pravnom situacijom bračnih parova kad je riječ o posvojenju od strane drugog roditelja. Nadalje nije vidio nikakve dokaze u razlici u postupanju na temelju seksualne orijentacije podnositeljica zahtjeva, s obzirom na to da je parovima suprotnog spola koji su sklopili civilno partnerstvo jednako tako bilo zabranjeno ishoditi nalog za jednostavno posvojenje. Kao reakcija na tvrdnju podnositeljica zahtjeva da parovi suprotnog spola u civilnom partnerstvu mogu zaobići gore navedenu zabranu sklapanjem braka, Sud je ponovio svoja utvrđenja u pogledu pristupa braku za istospolne parove (presuda u predmetu *Schalk i Kopf protiv Austrije* u odjeljku „Pravo na brak“).

X i drugi protiv Austrije (br. 19010/07)

19. veljače 2013. (veliko vijeće)

Ovaj se predmet odnosi na prigovor dviju žena u stabilnoj homoseksualnoj vezi zbog odbijanja austrijskih sudova da jednoj od partnerica odobre pravo na posvojenje sina druge partnerice bez prekidanja pravnih veza majke s djetetom (posvojenje od strane drugog roditelja). Podnositeljice su ustvrdile da nije postojalo razumno i objektivno opravdanje za dopuštanje posvojenja djeteta jednog partnera od strane drugog partnera u slučaju heteroseksualnih parova, neovisno o njihovu bračnom statusu, uz istovremenu zabranu posvajanja djeteta jednog partnera od strane drugog partnera u slučaju homoseksualnih parova.

Sud je presudio da je došlo do **povrede članka 14.** (zabrana diskriminacije) **u vezi s člankom 8.** (pravo na poštovanje privatnog i obiteljskog života) Konvencije zbog

---

³ Jednostavno posvojenje omogućuje uspostavljanje drugog pravnog odnosa roditelj-dijete uz izvorni odnos roditelj-dijete koji se temelji na krvnom srodstvu (razlikuje se od potpunog posvojenja kod kojeg novi pravni odnos zamjenjuje izvorni odnos).

razlike u postupanju prema podnositeljicama zahtjeva u usporedbi s nevjenčanim heteroseksualnim parovima u kojima jedan partner želi posvojiti dijete drugog partnera. Nadalje je presudio da **nije došlo do povrede članka 14. u vezi s člankom 8.** kad se situacija podnositeljica zahtjeva uspoređi sa situacijom vjenčanog para u kojem jedan supružnik želi posvojiti dijete drugog supružnika. Sud je posebno utvrdio da se razlika u postupanju prema podnositeljicama u usporedbi s nevjenčanim heteroseksualnim parom u kojem jedan od partnera nastoji posvojiti dijete drugog partnera temeljila na seksualnoj orijentaciji prve i treće podnositeljice zahtjeva. Državne vlasti nisu dala nijedan uvjerljivi razlog kojim bi pokazala da je takva razlika u postupanju bila nužna radi zaštite obitelji ili zaštite interesa djeteta. Sud je istovremeno istaknuo da Konvencija ne obvezuje države da pravo na posvojenje od strane drugog roditelja prošire na nevjenčane parove. Nadalje, ovaj predmet treba razlikovati od gore navedenog predmeta *Gas i Dubois protiv Francuske*, u kojem je Sud utvrdio da nije došlo do razlike u postupanju na temelju seksualne orijentacije između nevjenčanog heteroseksualnog para i homoseksualnog para jer na temelju francuskog zakona posvojenje od strane drugog roditelja nije bilo dopušteno nijednom nevjenčanom paru, bez obzira na njihovu seksualnu orijentaciju.

Rodni list

Boeckel i Gessner-Boeckel protiv Njemačke

7. svibnja 2013. (odluka o nedopuštenosti)

Podnositeljice zahtjeva, dvije žene u registriranom civilnom partnerstvu, prigovorile su zbog odbijanja vlasti da jednu od njih upišu kao roditelja u rodni list djeteta druge partnerice rođenog za vrijeme njihova odnosa. Pozvale su se na članak 8. (pravo na poštovanje privatnog i obiteljskog života), zasebno i u vezi s člankom 14. (zabrana diskriminacije) Konvencije.

Sud je zahtjev proglasio **nedopuštenim** kao očigledno neosnovan. Utvrdio je da podnositeljice nisu bile u relevantno sličnoj situaciji kao i vjenčani heteroseksualni par kad je riječ o pitanju upisa u rodni list djeteta.

Neriješeni zahtjevi

R.F. i drugi protiv Njemačke (br. 46808/16)

Vlada Njemačke obaviještena je o zahtjevu 13. siječnja 2017.

Druga i treća podnositeljica zahtjeva u ovom predmetu su u istospolnom registriranom civilnom partnerstvu. Druga podnositeljica donirala je jajnu stanicu koja je oplođena zahvaljujući anonimnoj donaciji sperme, a zatim prenesena u maternicu treće podnositeljice. Prvog podnositelja zahtjeva rodila je treća podnositeljica zahtjeva. Podnositelji prigovaraju zbog odbijanja domaćih vlasti da upišu drugu podnositeljicu zahtjeva, koja je u međuvremenu posvojila dijete, kao drugog roditelja.

Sud je obavijestio njemačku Vladu o zahtjevu te je strankama postavio pitanja na temelju članka 8. (pravo na poštovanje privatnog i obiteljskog života) i članka 14. (zabrana diskriminacije) Konvencije.

S.W. i drugi protiv Austrije (br. 1928/19)

Vlada Austrije obaviještena je o zahtjevu 12. veljače 2019.

Prva i treća podnositeljica zahtjeva u ovom predmetu istospolni su par koji živi u registriranom partnerstvu. Druga podnositeljica zahtjeva biološka je kći prve podnositeljice, a posvojila ju je treća podnositeljica. Zahtjev se odnosi na odbijanje vlasti da izda rodni list u kojem su i prva i treća podnositeljica navedene kao majke druge podnositeljice.

Sud je obavijestio austrijsku Vladu o zahtjevu te je strankama postavio pitanja na temelju članka 8. (pravo na poštovanje privatnog i obiteljskog života) i članka 14. (zabrana diskriminacije) Konvencije.

A.D.-K. i drugi protiv Poljske (br. 30806/15)

Vlada Poljske obaviještena je o zahtjevu 26. veljače 2019.

Ovaj se predmet odnosi na odbijanje domaćih vlasti da upišu dijete istospolnog para u

registar građanskog statusa.

Civilna partnerstva

Vallianatos i drugi protiv Grčke

7. studenoga 2013. (veliko vijeće)

Ovaj se predmet odnosio na „civilna partnerstva“ koja su u Grčkoj uvedena zakonom iz 2008. naziva „Reforme u pogledu obitelji, djece i društva“ koji je omogućio službeni oblik partnerstva, odnosno koji je omogućio dotičnim osobama da svoje partnerstvo registriraju u fleksibilnijem pravnom okviru od pravnog okvira braka. Podnositelji zahtjeva – osam grčkih državljana (od kojih su neki živjeli zajedno kao parovi, a drugi su bili parovi koji nisu živjeli zajedno) i jedna udruga – prigovorili su da su navedenim zakonom civilna partnerstva predviđena samo za heteroseksualne parove, čime su iz njegova područja primjene automatski isključeni istospolni parovi. Prigovorili su da je grčka država uvela razliku koja ih je, prema njihovu mišljenju, diskriminirala.

Sud je presudio da je došlo do **povrede članka 14.** (zabrana diskriminacije) **u vezi s člankom 8.** (pravo na poštovanje privatnog i obiteljskog života) Konvencije. Posebno je istaknuo da su samo Litva i Grčka, od 19 država stranki Konvencije koje su odobrile neki oblik registriranog partnerstva osim braka, to partnerstvo ograničile isključivo na heteroseksualne parove. Utvrdio je da grčka država nije dokazala da je bilo nužno, u svrhu ostvarivanja legitimnih ciljeva na koje se poziva zakon kojim su uvedena civilna partnerstva, zabraniti istospolnim parovima da sklapaju takva partnerstva.

Hämäläinen protiv Finske

16. srpnja 2014. (veliko vijeće)

Podnositeljica zahtjeva rođena je kao osoba muškog spola, a sklopila je brak sa ženom 1996. Par je dobio dijete 2002. godine. U rujnu 2009. podnositeljica se podvrgnula operaciji promjene spola iz muškog u ženski. Iako je promijenila ime u lipnju 2006., nije mogla promijeniti svoj identifikacijski broj na način da on ukazuje da je ženskog roda u službenim dokumentima, osim kad bi njezina supruga pristala na to da se njihov brak pretvori u civilno partnerstvo, što je ona odbila, ili osim ako se par razvede. Stoga je lokalni registarski ured odbio njezin zahtjev za registraciju kao osobu ženskog spola. Podnositeljica je prigovorila da je mogla ishoditi potpuno službeno priznavanje svojega novog roda samo pretvorbom svojega braka u civilno partnerstvo.

Sud je presudio da **nije došlo do povrede članka 8.** (pravo na poštovanje privatnog i obiteljskog života) Konvencije. Utvrdio je da nije bilo nerazmjerno tražiti pretvorbu braka u registrirano partnerstvo kao preduvjet za pravno priznavanje stečenog roda jer je to bila stvarna mogućnost koja je omogućavala pravnu zaštitu istospolnim parovima koja je bila gotovo istovjetna zaštiti na temelju braka. Male razlike između ta dva pravna pojma nisu bile dovoljne da bi dovelo do manjkavosti trenutnog finskog sustava sa stajališta pozitivne obveze države na temelju članka 8. Konvencije. Osim toga, takva pretvorba ne bi imala nikakve implikacije za podnositeljčin obiteljski život jer ne bi utjecala na očinstvo podnositeljčine kćeri ili odgovornost za skrb, čuvanje i odgoj ili uzdržavanje djeteta. Sud je nadalje presudio da se **nije otvorilo nijedno odvojeno pitanje na temelju članka 12.** (pravo na brak) Konvencije te je presudio da **nije došlo do povrede članka 14.** (zabrana diskriminacije) **u vezi s člancima 8. i 12.** Konvencije.

Oliari i drugi protiv Italije

21. srpnja 2015.

Ovaj se predmet odnosio na prigovor tri homoseksualna para zbog toga što na temelju talijanskog zakonodavstva nisu imali mogućnost sklopiti brak ili neki drugi oblik civilnog partnerstva.

Sud je presudio da je došlo do **povrede članka 8.** (pravo na poštovanje privatnog i obiteljskog života) Konvencije. Smatrao je da pravna zaštita dostupna istospolnim parovima u Italiji, kao što je pokazala situacija podnositelja zahtjeva, ne samo da nije ispunjavala temeljne potrebe relevantne paru u stabilnoj predanoj vezi, već i nije bila dovoljno pouzdana. Civilno ili registrirano partnerstvo bilo bi najprimjereniji oblik kojim bi se istospolnim parovima poput podnositelja zahtjeva mogao pravno priznati njihov

odnos. Sud je posebno istaknuo da je među državama članicama Vijeća Europe postojao trend u smjeru pravnog priznavanja homoseksualnih parova – 24 od 47 država članica donijelo je zakonodavstvo u korist takvom priznavanju – te da je talijanski Ustavni sud opetovano pozivao na uspostavljanje takve zaštite i priznavanja. Nadalje, prema novijim istraživanjima, većina talijanskog stanovništva podupirala je pravno priznavanje homoseksualnih parova.

Hörmann i Moser protiv Austrije te Dietz i Suttasom protiv Austrije

30. ožujka 2017. (odluka – brisanje)

Podnositelji zahtjeva, dva homoseksualna para koja su nekoliko godina živjela u stabilnim vezama, posebno su prigovorili da su diskriminirani na temelju svoje seksualne orijentacije jer su se u Austriji registrirana partnerstva sklapala pred okružnim upravnim tijelima, dok su se građanski brakovi sklapali pred Uredom za pitanja osobnog statusa.

Sud je posebno istaknuo da će podnositelji od 1. travnja 2017., nakon promjene zakonodavstva, moći sklopiti registrirano partnerstvo pred Uredom za pitanja osobnog statusa. Stoga je smatrao da je to pitanje riješeno i odlučio je zahtjeve **izbrisati** s liste predmeta.

Ratzenböck i Sevidl protiv Austrije

26. listopada 2017.

Ovaj se predmet odnosio na prigovor heteroseksualnog para zbog toga što im je bilo uskraćeno pravo na registrirano partnerstvo, pravni institut koji je bio dostupan samo istospolnim parovima. Podnositelji zahtjeva tvrdili su da su diskriminirani na temelju spola i seksualne orijentacije.

Sud je presudio da **nije došlo do povrede članka 14.** (zabrana diskriminacije) **u vezi s člankom 8.** (pravo na poštovanje privatnog i obiteljskog života) Konvencije. Konkretno je utvrdio da u Austriji više nisu postojale značajne razlike između braka i registriranog partnerstva. Njihov pristup braku ispunjavao je glavnu potrebu podnositelja za pravnim priznavanjem odnosa, a podnositelji nisu tvrdili da su ikakve zakonske razlike između ta dva instituta konkretno utjecale na njih.

Orlandi i drugi protiv Italije

14. prosinca 2017.

Ovaj se predmet odnosio na prigovor šest istospolnih parova da svoje brakove, koje su sklopili u inozemstvu, nisu mogli registrirati ili priznati kao zajednicu u bilo kojem obliku u Italiji. Tvrdili su, među ostalim, da su diskriminirani na temelju svoje seksualnosti.

Sud je presudio da je došlo do **povrede članka 8.** (pravo na poštovanje privatnog i obiteljskog života) Konvencije, utvrdivši da država nije uspostavila pravičnu ravnotežu između suprotstavljenih interesa i da je došlo do povrede prava tih parova. Posebno je istaknuo da je država uživala široku slobodu procjene u pogledu pitanja hoće li dopustiti ili registrirati istospolne brakove. Međutim, Sud je utvrdio da je došlo do povrede prava tih parova nakon što su sklopili brakove u inozemstvu jer im talijanskim pravom nije bila omogućena nikakva pravna zaštita ili priznavanje prije 2016., kad je na snagu stupilo zakonodavstvo o istospolnim civilnim partnerstvima.

Neriješeni zahtjevi

Fedotova i drugi protiv Rusije (br. 40792/10 i dva druga zahtjeva)

13. srpnja 2021. (presuda Vijeća) – predmet je upućen velikom vijeću u studenome 2021.

Ovaj se predmet odnosi na prigovor tri istospolna para zbog toga što na temelju ruskog zakonodavstva nemaju mogućnost sklopiti brak ili neki drugi oblik pravno priznatog i zaštićenog partnerstva.

U presudi Vijeća od 13. srpnja 2021. Sud je presudio da je došlo do **povrede članka 8.** (pravo na poštovanje privatnog i obiteljskog života) Konvencije, utvrdivši da su ruske vlasti, time što su istospolnim parovima uskratile pristup formalnom priznavanju njihova statusa, prekoračile diskrecijsko pravo (sloboda procjene) koje uživaju. Vijeće je posebno istaknulo da je Rusija imala obvezu osigurati poštovanje prava podnositelja

zahtjeva na privatni i obiteljski život uspostavljanjem pravnog okvira kojim bi im se omogućilo priznavanje i zaštita njihovih odnosa na temelju domaćeg prava. Vijeće je ujedno navelo da je odabir najprimjerenijeg oblika registracije istospolnih partnerstva obuhvaćen diskrecijskim pravom tužene države.

Dana 22. studenoga 2021. veliko vijeće prihvatalo je zahtjev ruske Vlade da se predmet uputi velikom vijeću.

Formela protiv Poljske (br. 58828/12) i tri druga zahtjeva

Szypuła protiv Poljske (br. 78030/14) te Urbanik i Alonso Rodriguez protiv Poljske (br. 23669/16)

Grochulski protiv Poljske (br. 131/15)

Przybyszewska protiv Poljske (br. 11454/17) i devet drugih zahtjeva

Starska protiv Poljske (br. 18822/18)

Meszkes protiv Poljske (br. 11560/19)

Handzlik-Rosuł i Rosuł protiv Poljske (br. 45301/19)

Vlada Poljske obaviještena je o zahtjevu 20. lipnja 2020.

Ovi se zahtjevi odnose na prigovore istospolnih parova da im poljskim pravom nije dopušteno sklapati brak ili neki drugi oblik civilnog partnerstva.

Sud je obavijestio poljsku Vladu o zahtjevima te je strankama postavio pitanja na temelju, posebno, članka 8. (pravo na poštovanje privatnog i obiteljskog života) i članka 14. (zabrana diskriminacije) Konvencije.

Grochulski protiv Poljske (br. 131/15)

Vlada Poljske obaviještena je o zahtjevu 20. lipnja 2020.

Podnositelj zahtjeva u ovom predmetu prigovora zbog privremene nemogućnosti da zajedno sa svojim životnim partnerom istog spola ugovori privatno životno osiguranje za parove. Sud je obavijestio poljsku Vladu o zahtjevu te je strankama postavio pitanja na temelju članka 8. (pravo na poštovanje privatnog i obiteljskog života) i članka 14. (zabrana diskriminacije) Konvencije.

Bračni posjeti u slučaju lišenja slobode

Dută protiv Rumunjske

4. svibnja 2020. (odluka Odbora – brisanje)

Ovaj se predmet odnosi na odbijanje vlasti da homoseksualnom zatvoreniku dopuste bračne posjete.

Uzimajući u obzir prijateljsko rješenje između podnositelja i rumunjske Vlade, Sud je bio uvjeren da interesi poštovanja ljudskih prava zajamčenih Konvencijom i njezinim protokolima ne traže nastavak ispitivanja predmeta. Stoga je odlučio **izbrisati** zahtjev s liste predmeta.

Kontraindikacije za darivanje krvi, sprječavanje darivanja krvi

Tosto protiv Italije, Crescimone protiv Italije te Faranda protiv Italije

15. listopada 2002. (odluke – brisanje)

Nakon što je svaki od podnositelja zahtjeva izrazio želju za darivanjem krvi, dan im je obrazac na kojem su navedeni slučajevi u kojima osoba može biti spriječena u darivanju krvi s obzirom na rizik od prenošenja zaraznih bolesti kao što su AIDS ili hepatitis, u skladu s uredbom Ministarstva zdravstva iz 1991. Bivanje u homoseksualnoj vezi navedeno je kao jedan od razloga za trajnu spriječenost. S obzirom na to da su podnositelji homoseksualci, nisu mogli darivati krv. Prigovorili su zbog povrede članka 8. (pravo na poštovanje privatnog života) i članka 14. (zabrana diskriminacije) Konvencije na temelju trajne spriječenosti darivanja krvi koja se temeljila isključivo na njihovoj seksualnoj orijentaciji.

Sud je posebno istaknuo da su podnositelji, nakon što je ministarska uredba iz 1991. zamijenjena uredbom od 26. siječnja 2001., sada mogli darovati krv. Od stupanja na snagu novih pravila talijanske vlasti otklonile su pravnu prepreku zbog koje su podnositelji bili spriječeni darivati krv. Iako podnositelji Sudu nisu dali nikakve precizne naznake u pogledu nastavka ispitivanja svojih zahtjeva, Sud je smatrao da više nije bilo opravdano nastaviti ispitivanje zahtjeva te ih je odlučio **izbrisati** s liste predmeta.

Odbijanje zapošljavanja

Neriješeni zahtjevi

Drelon protiv Francuske (br. 3153/16 i br. 27758/18)

Vlada Francuske obaviještena je o zahtjevima 27. siječnja 2021.

Ovi se zahtjevi odnose na registraciju podnositelja zahtjeva kao homoseksualca od strane Francuske agencije za krv (*Établissement français du sang*) kao i na kontraindikacije za darivanje krvi koje su propisane domaćim pravom za muškarce koji su u određenom razdoblju prije darivanja krvi imali spolni odnos s drugim muškarcem. Sud je obavijestio francusku Vladu o zahtjevu te je strankama postavio pitanja na temelju članka 8. (pravo na poštovanje privatnog i obiteljskog života) i članka 14. (zabrana diskriminacije) Konvencije.

Neriješeni zahtjev

Olevnik protiv Rusije (br. 4086/18)

Vlada Rusije obaviještena je o zahtjevu 5. veljače 2020.

Ovaj se predmet odnosi na homoseksualca kojeg je privatno trgovačko društvo odbilo zaposliti. Podnositelj prigovara da je to odbijanje zapošljavanja bilo diskriminatorne prirode i da domaći sudovi nisu odgovorili na njegove tvrdnje u tom pogledu.

Sud je obavijestio rusku Vladu o zahtjevu te je strankama postavio pitanja na temelju članka 8. (pravo na poštovanje privatnog i obiteljskog života), članka 14. (zabrana diskriminacije) i članka 6. (pravo na pošteno suđenje) Konvencije.

Otpust iz vojske

Lustig-Prean i Beckett protiv Ujedinjene Kraljevine te Smith i Grady protiv Ujedinjene Kraljevine

27. rujna 1999.

Perkins i R. protiv Ujedinjene Kraljevine te Beck, Copp i Bazeley protiv Ujedinjene Kraljevine

22. listopada 2002.

Svi podnositelji zahtjeva bili su pripadnici britanskih oružanih snaga koji su dobili otpust iz oružanih snaga na temelju svoje homoseksualnosti. Posebno su tvrdili da su istrage o njihovoj seksualnosti i njihov otpust, koji je bio rezultat apsolutne zabrane sudjelovanja homoseksualaca u oružanim snagama koja je bila na snazi u relevantno vrijeme, doveli do povrede njihovih prava na temelju članka 8. (pravo na poštovanje privatnog života) i članka 14. (zabrana diskriminacije) Konvencije.

Sud je u svim ovim predmetima presudio da je došlo do **povrede članka 8.** (pravo na poštovanje privatnog života) Konvencije. Utvrdio je da su mjere poduzete protiv podnositelja zahtjeva predstavljale posebno ozbiljno miješanje u njihove privatne živote i nisu se mogle opravdati „uvjerljivim i važnim razlozima“.

U predmetima *Smith i Grady* te *Beck, Copp i Bazeley* Sud je presudio da je došlo do **povrede članka 13.** (pravo na djelotvoran pravni lijek) Konvencije jer podnositelji nisu imali na raspolaganju djelotvorno domaće pravno sredstvo protiv povrede njihova prava na poštovanje njihovih privatnih života. Naposljetku, u ta dva predmeta presudio je da **nije došlo do povrede članka 3.** (zabrana nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja) Konvencije.

Odbijanje tužbe zbog klevete

Sousa Goucha protiv Portugala

22. ožujka 2016.

Ovaj se predmet odnosio na odluke portugalskih sudova kojima je odbijena tužba zbog klevete koju je podnositelj zahtjeva, jedan od najpoznatijih televizijskih voditelja u Portugalu, podnio protiv televizijske kuće nakon šale izrečene tijekom emitiranja kasnonoćne humoristične emisije krajem 2009. Naime, podnositelj je tvrdio da je tom šalom, kojom je uvršten na popis najboljih televizijskih voditeljica, nanesena šteta njegovu ugledu zbog miješanja njegova roda s njegovom seksualnom orijentacijom. U travnju 2012. portugalski sudovi naposljetku su odbili njegov zahtjev za naknadu štete kao neosnovan. Podnositelj je pred Sudom posebno ustrajao na tvrdnji da su te odluke bile diskriminatorne jer su se temeljile na njegovoj homoseksualnosti.

Sud je presudio da **nije došlo do povrede članka 8.** (pravo na poštovanje privatnog i obiteljskog života) Konvencije. Uzimajući u obzir slobodu procjene koju države uživaju u tom području, utvrdio je da su portugalski sudovi uspostavili pravičnu ravnotežu između slobode izražavanja televizijske emisije (članak 10. Konvencije) i podnositeljeva prava na poštovanje svojega ugleda (članak 8.). Sud je stoga uvjeren da je ta odluka bila u skladu s konvencijskim standardima te nije vidio razlog zbog kojeg bi svojim stavom zamijenio stav domaćih sudova. Sud je ujedno presudio da **nije došlo do povrede članka 14.** (zabrana diskriminacije) Konvencije **u vezi s člankom 8.**, utvrdivši da nije bilo moguće nagađati je li podnositeljeva seksualna orijentacija na bilo koji način utjecala na odluke domaćih sudova. Iako su relevantni dijelovi odluke bile upitni i moglo ih se izbjeći, njihova namjera nije bila diskriminatorne prirode.

Medicinski potpomognuta oplodnja

Charron i Merle-Montet protiv Francuske

16. siječnja 2018. (odluka o nedopuštenosti)

Podnositeljice zahtjeva, bračni par, prigovorile su da je njihov zahtjev za medicinski potpomognutu oplodnju odbijen iz razloga što pružanje takve zdravstvene usluge istospolnim parovima nije bilo dopušteno na temelju francuskog prava.

Sud je utvrdio da je zahtjev **nedopušten**. Konkretno je istaknuo da je odluka bolnice kojom je odbijen zahtjev podnositeljica za pristup medicinski potpomognutoj oplodnji bila pojedinačna upravna odluka koja se mogla ukinuti podnošenjem žalbe upravnim sudovima zbog zlouporabe ovlasti. Međutim, podnositeljice nisu iskoristile to pravno sredstvo. Ističući važnost načela supsidijarnosti, Sud je u ovom predmetu utvrdio da podnositeljice nisu iscrpile domaća pravna sredstva.

(Navodno) uvredljivi komentari ili objave

Beizaras i Levickas protiv Litve

14. siječnja 2020.

Podnositelji zahtjeva, dvojica mladih muškaraca koji su bili u ljubavnoj vezi, tvrdili su da su diskriminirani na temelju seksualne orijentacije jer su vlasti odbile pokrenuti predraspravnu istragu o komentarima u kojima se izražavala mržnja na Facebook stranici jednog od podnositelja. Potonji je na svojoj Facebook stranici objavio fotografiju na kojoj se ljube, što je dovelo do stotina internetskih komentara u kojima se izražavala mržnja. Neki od komentara odnosili su se općenito na LGBT osobe, dok su drugi osobno prijetili podnositeljima zahtjeva. Podnositelji su ustvrdili da su diskriminirani na temelju seksualne orijentacije. Ujedno su tvrdili da im zbog odbijanja provođenja istrage nije preostala nijedna druga mogućnost da ishode pravnu zaštitu.

Sud je presudio da je došlo do **povrede članka 14.** (zabrana diskriminacije) **u vezi s člankom 8.** (pravo na poštovanje privatnog života) Konvencije, utvrdivši da su podnositelji zahtjeva pretrpjeli diskriminaciju na temelju seksualne orijentacije i da litavska Vlada nije pružila nikakvo opravdanje zašto bi ta razlika u postupanju bila spojiva s konvencijskim standardima. Posebno je istaknuo da je seksualna orijentacija podnositelja igrala ulogu u načinu na koji su prema njima postupala tijela vlasti, koja

su prilično jasno iskazala neodobravanje zbog toga što su podnositelji tako javno pokazivali svoju homoseksualnost kad su odbila pokrenuti predraspravnu istragu. Takav diskriminatorni stav značio je da podnositelji nisu bili zaštićeni, na što su imali pravo na temelju kaznenog prava, od neprikrivenog pozivanja na napad na njihovu tjelesni i duševni integritet. Sud je ujedno presudio da je došlo do **povrede članka 13.** (pravo na djelotvoran pravni lijek) Konvencije jer je podnositeljima uskraćeno djelotvorno domaće pravno sredstvo za njihove prigovore.

Vidi također: [Giuliano protiv Mađarske](#), odluka Odbora (zahtjev je nedopušten) od 6. srpnja 2021.

Udruga ACCEPT i drugi protiv Rumunjske

1. lipnja 2021.

Ovaj se predmet odnosio na prekid projekcije filma o pravima lezbijki, homoseksualaca, biseksualaca i transrodnih (LGBT) osoba od strane skupine osoba koje su uzvikivale homofobne uvrede te na to da domaća tijela navodno nisu zaštitila podnositelje zahtjeva, nevladinu organizaciju za LGBT prava i pet privatnih osoba koje su prisustvovala projekciji, od homofobnog verbalnog zlostavljanja i prijetnji i nisu naknadno provela djelotvornu istragu o prigovorima podnositelja zahtjeva.

Sud je presudio da je došlo do **povrede članka 14.** (zabrana diskriminacije) Konvencije **u vezi s člankom 8.** (pravo na poštovanje privatnog i obiteljskog života) u odnosu na pojedinačne podnositelje zahtjeva, utvrdivši da rumunjske vlasti nisu ispunile svoju pozitivnu obvezu da provedu djelotvornu istragu o tome je li verbalno zlostavljanje pojedinačnih podnositelja predstavljalo kazneno djelo motivirano homofobijom. Time su vlasti pokazale vlastitu pristranost kad je riječ o pripadnicima LGBT zajednice. Sud je ujedno presudio da je došlo do povrede članka 14. u vezi s člankom 11. (sloboda okupljanja i udruživanja) Konvencije u ovom predmetu, utvrdivši da vlasti nisu osigurale mirno odvijanje događaja o kojemu je riječ (koji je organizirala udruga podnositeljica zahtjeva i kojem su prisustvovali pojedinačni podnositelji

Neriješeni zahtjev

Minasvan i drugi protiv Armenije (br. 59180/15)

Vlada Armenije obaviještena je o zahtjevu 21. veljače 2018.

Podnositelji zahtjeva, borci za prava homoseksualaca, prigovaraju zbog članaka objavljenih na internetskim stranicama novina u kojima ih se navodno vrijeđa.

Sud je obavijestio armensku Vladu o zahtjevu te je strankama postavio pitanja na temelju članka 8. (pravo na poštovanje privatnog života), članka 14. (zabrana diskriminacije) i članka 17. (zabrana zloupotrebe prava) Konvencije.

zahtjeva) tako da su u dovoljnoj mjeri obuzdale homofobne protuprosvjednike.

Roditeljska prava, skrbništvo i prava na susrete i druženje

Salgueiro da Silva Mouta protiv Portugala

21. prosinca 1999.

Podnositelja zahtjeva, homoseksualca koji živi s drugim muškarcem, bivša supruga spriječila je da posjećuje svoju kćer, protivno njihovom dogovoru u vrijeme razvoda. Podnositelj je prigovorio zbog neopravdanog miješanja u njegovo pravo na poštovanje privatnog i obiteljskog života zajamčeno člankom 8. Konvencije i zbog diskriminacije protivno članku 14. Konvencije. Ustvrdio je i da ga je žalbeni sud, protivno članku 8., prisilio da skriva svoju homoseksualnost kad posjećuje kćer.

Sud je presudio da je došlo do **povrede članka 14.** (zabrana diskriminacije) **u vezi s člankom 8.** (pravo na poštovanje privatnog i obiteljskog života) Konvencije. Odluka portugalskih sudova uvelike se temeljila na činjenici da je podnositelj zahtjeva bio homoseksualac i da „dijete treba živjeti u tradicionalnoj portugalskoj obitelji“. Ta razlika koja se temeljila na razmatranjima povezanim sa seksualnom orijentacijom nije prihvatljiva na temelju Konvencije.

Bonnaud i Lecocq protiv Francuske

6. veljače 2018. (odluka o nedopuštenosti)

Ovaj se predmet odnosio na zahtjev za zajedničko ostvarivanje roditeljske skrbi koji su podnijele dvije žene koje su živjele zajedno, pri čemu je svaka od njih rodila dijete zahvaljujući medicinski potpomognutoj oplodnji. Podnositeljice su tvrdile da se odbijanje njihova zahtjeva da prenesu roditeljsku skrb jedna na drugu temeljilo na njihovoj seksualnoj orijentaciji i da je dovelo do neopravdane i nerazmjerne razlike u postupanju.

Sud je odlučio provesti odvojeno ispitivanje situacije podnositeljica zahtjeva prije i nakon njihove rastave početkom 2012. Što se tiče situacije podnositeljica zahtjeva prije njihove rastave, Sud je smatrao da ocjena koju je donio Žalbeni sud i potvrdio Kasacijski sud, a prema kojoj kriteriji za uzajamni prijenos roditeljske skrbi između podnositeljica nisu bili ispunjeni, nije ukazivala na razliku u postupanju na temelju njihove seksualne orijentacije. Stoga je taj aspekt prigovora proglasio **nedopuštenim** kao očigledno neosnovan. Što se tiče situacije podnositeljica zahtjeva nakon rastave, Sud je odbacio taj aspekt prigovora kao preuranjen.

Honner protiv Francuske

12. studenoga 2020.

Ovaj se predmet odnosio na odbijanje dodjele prava na susrete i druženje podnositeljici zahtjeva u odnosu na dijete koje je rodila njezina bivša partnerica u Belgiji s pomoću potpomognute oplodnje dok su njih dvije bile u vezi, unatoč činjenici da je podnositeljica odgajala to dijete u njegovim prvim godinama života. Podnositeljica je ustvrdila da je to odbijanje dovelo do povrede njezina prava na poštovanje njezina obiteljskog života.

Sud je presudio da **nije došlo do povrede članka 8.** (pravo na poštovanje obiteljskog života) Konvencije, posebno utvrdivši da odbijanjem podnositeljčina zahtjeva na temelju najboljih interesa djeteta i propisnim obrazlaganjem odluke francuska tijela nisu propustila ispuniti svoju pozitivnu obvezu da podnositeljici zajamče djelotvorno poštovanje njezina prava na poštovanje obiteljskog života.

X. protiv Poljske (br. 20741/10)

16. rujna 2021.

Ovaj se predmet odnosio na postupak koji je podnositeljica pokrenula kako bi osporila oduzimanje prava na čuvanje i odgoj djeteta nakon što je njezin bivši suprug ishodio promjenu postojećeg sporazuma o ostvarivanju roditeljske skrbi koji je naložen u presudi o razvodu. Podnositeljica je ustvrdila da su sudovi odlučili u njegovu korist zbog toga što je bila u ljubavnoj vezi s drugom ženom. Posebno je tvrdila da su joj poljski sudovi odbili dodijeliti pravo na čuvanje i odgoj djeteta na temelju njezine seksualne orijentacije.

Sud je presudio da je došlo do **povrede članka 14.** (zabrana diskriminacije) **u vezi s člankom 8.** (pravo na poštovanje privatnog i obiteljskog života) Konvencije. Posebno je utvrdio da su podnositeljčina seksualna orijentacija i ljubavni odnos s drugom ženom kontinuirano bili u središtu razmatranja i prisutni u svakoj fazi sudskog postupka. Zaključio je da je došlo do razlike u postupanju između podnositeljice zahtjeva i bilo kojeg drugog roditelja koji je želio ostvariti puno pravo na čuvanje i odgoj njegova djeteta. Ta se razlika temeljila na njezinoj seksualnoj orijentaciji i stoga je predstavljala diskriminaciju.

Callamand protiv Francuske

7. travnja 2022.⁴

Ovaj se predmet odnosio na odbijanje podnositeljčina zahtjeva za ostvarivanje prava na susrete i druženje s djetetom njezine bivše supruge, koje je začeto medicinski potpomognutom oplodnjom. Podnositeljica je ustvrdila da je odbijanje njezina zahtjeva dovelo do povrede njezina prava na poštovanje njezina privatnog i obiteljskog života. Ujedno je tvrdila da je diskriminirana u uživanju svojega prava na poštovanje svojega

---

⁴ Ova će presuda postati konačna pod okolnostima utvrđenima u članku 44. stavku 2. [Konvencije](#).

privatnog i obiteljskog života.

Sud je presudio da je došlo do **povrede članka 8.** (pravo na poštovanje privatnog i obiteljskog života) Konvencije u ovom predmetu. Istaknuvši, konkretno, postojanje stvarnih osobnih veza između podnositeljice i djeteta, koje su bile zaštićene člankom 8. Konvencije, Sud je primijetio da podnositeljica nije tražila utvrđivanje srodstva ili zajedničkih roditeljskih prava, već isključivo mogućnost da povremeno nastavi viđati dijete u odnosu na koje je obavljala ulogu jednog od roditelja u razdoblju od više od dvije godine od njegova rođenja. Sud je prvo istaknuo da u obrazloženju Žalbenog suda, koji nije smatrao potrebnim provesti psihološku obradu djeteta, ne vidi razlog zašto je taj sud odstupio od ocjene prvostupanjskog suda (*tribunal de grande instance*) i javnog tužiteljstva u vezi s prihvaćanjem podnositeljčina zahtjeva. Zatim je istaknuo da razlozi navedeni u presudi žalbenog suda nisu ukazivali na to da je uspostavljena pravična ravnoteža između podnositeljčinih interesa za zaštitu njezina privatnog i obiteljskog života i najboljih interesa djeteta. Međutim, što se tiče podnositeljčina prigovora u pogledu diskriminacije na temelju seksualne orijentacije, Sud je istaknuo da podnositeljica taj prigovor nije iznijela pred domaćim sudovima te je zaključio da domaća pravna sredstva stoga nisu propisno iscrpljena. Stoga je taj prigovor proglasio **nedopuštenim**.

Vidi također:

D. i B. protiv Austrije (br. 40597/12)

31. listopada 2017. (odluka – djelomična nedopuštenost; djelomično brisanje s liste predmeta)

Roditeljski dopust

Hallier i drugi protiv Francuske

12. prosinca 2017. (odluka o nedopuštenosti)

Podnositeljice zahtjeva, dvije žene koje su dugi niz godina živjele kao par i sklopile civilno partnerstvo, posebno su prigovorile zbog odbijanja vlasti da drugoj podnositeljici odobre očinski dopust povodom rođenja djeteta njezine partnerice.

Sud je zahtjev proglasio **nedopuštenim** kao očigledno neosnovan. Posebno je istaknuo da se institutom očinskog dopusta težilo legitimnom cilju, omogućavanju očevima da igraju veću ulogu u odgoju svoje djece sudjelovanjem u najranijoj dobi i promicanju ravnopravnije raspodjele kućanskih poslova između muškaraca i žena. Nadalje, razlika u postupanju zbog koje su u relevantno vrijeme samo biološki očevi ostvarivali pravo na očinski dopust nije se temeljila na spolu ili seksualnoj orijentaciji. Nadalje, Sud je istaknuo da je, nakon zakona o izmjenama i dopunama donesenog 17. prosinca 2012., partner(ica) majke imala pravo na skrbnički dopust pod uvjetima istima uvjetima očinskog dopusta, ako nije djetetov biološki roditelj.

Dozvola boravka

Pajić protiv Hrvatske

23. veljače 2016.

Ovaj se predmet odnosio na prigovor državljanke Bosne i Hercegovine, koja je u stabilnoj istospolnoj vezi s partnericom iz Hrvatske, zbog diskriminacije na temelju spolne orijentacije pri podnošenju zahtjeva za izdavanje dozvole boravka u Hrvatskoj. Sud je presudio da je došlo do **povrede članka 14.** (zabrana diskriminacije) **u vezi s člankom 8.** (pravo na poštovanje privatnog i obiteljskog života) Konvencije. Posebno je utvrdio da je podnositeljica zahtjeva bila pogođena razlikom u postupanju prema heteroseksualnim parovima i homoseksualnim parovima uvedenom Zakonom o strancima, kojim je mogućnost podnošenja zahtjeva za izdavanje dozvole boravka u svrhu spajanja obitelji ograničena na heteroseksualne parove. Hrvatska Vlada nije dokazala da je razlika u postupanju bila nužna da bi se ostvario legitiman cilj ili da je bila opravdana bilo kojim drugim uvjerljivim razlogom.

Taddeucci i McCall protiv Italije

30. lipnja 2016.

Ovaj se predmet odnosio na nemogućnost podnositelja zahtjeva, homoseksualnog para koji čine državljanin Italije i državljanin Novog Zelanda, da žive zajedno u Italiji zbog

odbijanja talijanskih vlasti da drugom podnositelju zahtjeva izdaju dozvolu boravka na temelju obiteljske povezanosti jer nacionalnim imigracijskim zakonodavstvom nevjenčanim partnerima nije bilo dopušteno ostvariti pravo na dozvolu boravka za člana obitelji. Podnositelji zahtjeva posebno su tvrdili da je to odbijanje predstavljalo diskriminaciju na temelju njihove seksualne orijentacije.

Sud je presudio da je došlo do **povrede članka 14.** (zabrana diskriminacije) **u vezi s člankom 8.** (pravo na poštovanje privatnog i obiteljskog života) Konvencije, utvrdivši da je odbijanje izdavanja dozvole boravka podnositeljima na temelju obiteljske povezanosti predstavljalo neopravdanu diskriminaciju. Sud je posebno utvrdio da se situacija podnositelja zahtjeva, homoseksualnog para, nije mogla smatrati usporedivom sa situacijom nevjenčanog heteroseksualnog para. S obzirom na to da oni nisu mogli sklopiti brak ili, u relevantno vrijeme, ishoditi bilo koji drugi oblik pravnog priznavanja njihove situacije u Italiji, nije ih se moglo klasificirati kao „supružnike“ na temelju nacionalnog prava. Restriktivno tumačenje pojma člana obitelji za homoseksualne parove predstavljalo je nepremostivu prepreku za dobivanje dozvole boravka na temelju obiteljske povezanosti. Pri tom restriktivnom tumačenju pojma člana obitelji, kako je primijenjeno na drugog podnositelja, nije se uzela u obzir osobna situacija podnositelja zahtjeva, a posebno njihova nemogućnost da ishode neki oblik pravnog priznavanja njihova odnosa u Italiji. Sud je stoga zaključio da je Italija, kad je odlučila prema homoseksualnim parovima postupati na isti način kao prema heteroseksualnim parovima bez bračnog statusa, prekršila pravo podnositelja da ne budu diskriminirani na temelju seksualne orijentacije u uživanju njihovih prava na temelju članka 8 Konvencije.

Pretraga prostora udruge i oduzimanje dokumenata

LAMBDA Istanbul LGBTI – udruga za solidarnost protiv Turske

19. siječnja 2021. (odluka (Odbor) o nedopuštenosti)

Ovaj se predmet odnosi na pretragu prostora udruge podnositeljice zahtjeva i oduzimanje dokumenata.

Sud je zahtjev proglasio **nedopuštenim** kao očigledno neosnovan. Posebno je istaknuo da ništa u predmetu nije ukazivalo na to da pretraga nije bila razumno razmjerna legitimnom cilju kojemu se težilo, odnosno sprječavanju kaznenog djela. Nadalje, udruga podnositeljica mogla je podnijeti žalbu protiv pretrage i dostavljati podneske. Osim toga, nije pokrenut kazneni postupak kao rezultat pretrage, a svi oduzeti dokumenti vraćeni su udruzi podnositeljici. Nadalje, s obzirom na dokumente u spisu i informacije koje su dostavile stranke, udruga podnositeljica nije ni na koji način potkrijepila tvrdnju o tome koliko je pretraga stvarno utjecala ili otežala aktivnosti udruge.

Socijalna zaštita

Mata Estevez protiv Španjolske

10. svibnja 2001. (odluka o nedopuštenosti)

Podnositelj zahtjeva posebno je prigovorio zbog razlike u postupanju u pogledu prava na obiteljsku mirovinu između *de facto* homoseksualnih partnera i vjenčanih partnera ili čak nevjenčanih heteroseksualnih partnera koji su, ako nisu zakonski mogli sklopiti brak prije donošenja zakona o razvodu 1981., ostvarivali pravo na obiteljsku mirovinu. Ustvrdio je da je takva razlika u postupanju predstavljala neopravdanu diskriminaciju kojom je povrijeđeno njegovo pravo na poštovanje privatnog i obiteljskog života.

Sud je zahtjev proglasio **nedopuštenim** kao očigledno neosnovan, utvrdivši da je španjolsko zakonodavstvo o ostvarivanju prava na obiteljsku mirovinu težilo legitimnom cilju (zaštita obitelji na temelju bračnih veza) i da se može smatrati da je ta razlika u postupanju obuhvaćena slobodom procjene države.

P.B. i J.S. protiv Austrije (br. 18984/02)

22. srpnja 2010.

Ovaj se predmet odnosio na odbijanje proširenja pokrića zdravstvenog osiguranja na

homoseksualnog partnera osigurane osobe. Prije izmjena zakonodavstva donesenih u srpnju 2007., austrijskim pravom bilo je propisano da samo bliski srodnik osigurane osobe ili izvanbračni partner suprotnog spola ispunjavaju uvjete za stjecanje statusa uzdržavane osobe.

Sud je presudio da je došlo do **povrede članka 14.** (zabrana diskriminacije) **u vezi s člankom 8.** (pravo na poštovanje privatnog i obiteljskog života) Konvencije u razdoblju prije srpnja 2007., odnosno da **nije došlo do povrede tih odredbi** u razdoblju nakon srpnja 2007. Kao rezultat izmjena zakonodavstva iz srpnja 2007., relevantni zakon bio je neutralan u pogledu seksualne orijentacije izvanbračnog partnera, čime je, prema mišljenju Suda, okončana povreda.

Manenc protiv Francuske

21. rujna 2010. (odluka o nedopuštenosti)

Ovaj se predmet odnosio na uskraćivanje nasljedne mirovine nadživjeloj osobi u civilnom partnerstvu dviju osoba istog spola jer nije ispunjen preduvjet postojanja zakonitog braka, potvrđenog vjenčanim listom. Podnositelj je tvrdio da je taj preduvjet bio diskriminatoran, konkretno u odnosu na osobe koje su sklopile sporazum o civilnom partnerstvu, a posebno prema istospolnim parovima.

Sud je zahtjev proglasio **nedopuštenim** kao očigledno neosnovan. Posebno je istaknuo da je podnositelju obiteljska mirovina uskraćena isključivo na temelju činjenice da je bio u civilnom partnerstvu. Slijedom toga, francusko zakonodavstvo o naknadama za nadživjele osobe težilo je legitimnom cilju, odnosno zaštiti obitelji na temelju bračnih veza; ograničavanje područja primjene zakonodavstva na vjenčane parove i isključivanje partnera u civilnom partnerstvu neovisno o njihovoj seksualnoj orijentaciji obuhvaćeno je slobodom procjene koja se državama priznaje u tom području na temelju Europske konvencije o ljudskim pravima. Stoga domaće zakonodavstvo nije bilo očigledno bez razumne osnove.

Aldeguer Tomás protiv Španjolske

14. lipnja 2016.

Ovaj se predmet odnosio na prigovor podnositelja zahtjeva da je diskriminiran na temelju seksualne orijentacije jer mu je uskraćena obiteljska mirovina nakon smrti njegova partnera, s kojim je živio u *de facto* bračnoj zajednici. Podnositelj se nije mogao vjenčati s partnerom na temelju zakona koji je bio na snazi za vrijeme života njegova partnera. Tri godine nakon smrti njegova partnera na snagu je stupio zakon kojim su u Španjolskoj legalizirani istospolni brakovi.

Sud je presudio da **nije došlo do povrede članka 14.** (zabrana diskriminacije) **u vezi s člankom 8.** (pravo na poštovanje privatnog i obiteljskog života) Konvencije **i člankom 1.** (zaštita vlasništva) **Protokola br. 1 uz Konvenciju,** utvrdivši da u podnositeljevu predmetu nije došlo do diskriminacije. Konkretno, njegova situacija nakon stupanja na snagu zakona kojim su u Španjolskoj legalizirani istospolni brakovi 2005. nije bila na relevantan način slična situaciji nadživjelih partnera u heteroseksualnoj izvanbračnoj zajednici koji se nisu mogli vjenčati sa svojim partnerima prije stupanja na snagu zakona kojim je legaliziran razvod 1981., a koji su ostvarivali pravo na obiteljsku mirovinu na temelju odredbe tog zakona. Nadalje, države su u relevantno vrijeme imale određeni manevarski prostor („sloboda procjene“) kad je riječ o trenutku donošenja izmjena zakonodavstva u području pravnog priznavanja istospolnih parova i točnog statusa koji im se dodjeljuje, što je bilo područje koje se smatralo područjem prava u razvoju bez utvrđenog konsenzusa.

Nasljeđivanje prava najma

Karner protiv Austrije

24. srpnja 2003.

Podnositelj zahtjeva posebno je tvrdio da je odluka austrijskog Vrhovnog suda da ne prizna njegovo pravo da naslijedi pravo najma nakon smrti njegova partnera predstavljala diskriminaciju na temelju njegove seksualne orijentacije. Vlada je zatražila da Sud izbriše zahtjev s liste predmeta u skladu s člankom 37. (brisanje

zahtjeva) Konvencije jer je podnositelj zahtjeva preminuo tijekom postupka pred Europskim sudom za ljudska prava te nije imao nasljednika koji su željeli ustrajati u zahtjevu.

U konkretnim okolnostima predmeta Sud je utvrdio da interesi poštovanja ljudskih prava zajamčenih Konvencijom i dodatnim protokolima traže da nastavi ispitivanje zahtjeva (članak 37. stavak 1. *in fine* Konvencije) i stoga je odbio Vladin zahtjev za brisanje podnositeljeva zahtjeva s liste predmeta. Sud je nadalje presudio da je došlo do **povrede članka 14.** (zabrana diskriminacije) **u vezi s člankom 8.** (pravo na poštovanje doma) Konvencije, utvrdivši da austrijska Vlada nije navela uvjerljive i važne razloge kojima bi opravdala usko tumačenje članka 14. stavka 3. Zakona o stanarini zbog kojeg su nadživjeli partneri iz istospolnog para bili spriječeni pozvati se na tu odredbu.

Kozak protiv Poliske

2. ožujka 2010.

Nakon smrti svojega partnera podnositelj je pokrenuo postupak protiv općine u kojem je tvrdio da je imao pravo naslijediti pravo na najam općinskog stana koji je glasio na njegova partnera. Odbacujući njegov zahtjev, poljski su sudovi utvrdili da se podnositelj iselio iz stana i prestao plaćati stanarinu prije partnerove smrti i da u svakom slučaju *de facto* bračni odnos, koji je bio preduvjet za nasljeđivanje prava najma općinskog stana, može postojati samo između osoba suprotnog spola.

Sud je presudio da je došlo do **povrede članka 14.** (zabrana diskriminacije) **u vezi s člankom 8.** (pravo na poštovanje doma) Konvencije. Unatoč važnosti legitimnog cilja kojemu se težilo u podnositeljevu predmetu, odnosno zaštiti tradicionalnih obitelji, država je pri odabiru načina zaštite tog cilja morala uzeti u obzir razvoj i promjene u društvu, uključujući činjenicu da ne postoji samo jedan odabir ili jedan način vođenja i življenja obiteljskog i privatnog života. S obzirom na malu slobodu procjene države u predmetima koji se odnose na razliku u postupanju na temelju seksualne orijentacije, opće isključivanje osoba u homoseksualnim vezama iz nasljeđivanja prava najma stana nije se moglo smatrati prihvatljivim.

Sloboda mišljenja, savjesti i vjeroispovijedi (članak 9. Konvencije)

Ladele i McFarlane protiv Ujedinjene Kraljevine

15. siječnja 2013.

Podnositelji zahtjeva, matičar matice rođenih, umrlih i vjenčanih te savjetnik koji je pružao povjerljive usluge seksualne terapije i savjetovanja za parove, bili su praktični vjernici kršćani koji su tvrdili da domaćim zakonom nije odgovarajuće zaštićeno njihovo pravo na iskazivanje vjerskih uvjerenja. Oboje su prigovorili da su otpušteni jer su odbili ispunjavati neke svoje dužnosti za koje su smatrali da bi time odobrali homoseksualnost, što su smatrali nespojivim sa svojim vjerskim uvjerenjima.

Sud je presudio da **nije došlo do povrede članka 9.** (sloboda vjeroispovijedi) **zasebno ili u vezi s člankom 14.** (zabrana diskriminacije) Konvencije u odnosu na drugog podnositelja zahtjeva i da **nije došlo do povrede članka 14. u vezi s člankom 9.** u odnosu na prvog podnositelja. Konkretno je smatrao da se nije moglo reći da nacionalni sudovi nisu uspostavili pravičnu ravnotežu kad su potvrdili odluke poslodavaca o pokretanju stegovnih postupaka. U svakom je od navedenih predmeta poslodavac vodio politiku nediskriminacije korisnika usluga, a pravo na nediskriminaciju na temelju seksualne orijentacije bilo je zaštićeno i Konvencijom.

Sloboda izražavanja (članak 10. Konvencije)

Veideland i drugi protiv Švedske

9. veljače 2012.

Ovaj se predmet odnosio na osudu podnositelja zahtjeva 2005. godine jer su u srednjom

školi podijelili približno 100 letaka koje su sudovi smatrali uvredljivima za homoseksualne osobe. Podnositelji su posebno tvrdili da je osuda švedskog Vrhovnog suda protiv njih za agitiranje protiv nacionalne ili etničke skupine predstavljala povredu njihove slobode izražavanja.

Sud je presudio da **nije došlo do povrede članka 10.** (sloboda izražavanja) Konvencije jer su švedske vlasti razumno smatrale da je miješanje u ostvarivanja prava podnositelja na slobodu izražavanja bilo nužno u demokratskom društvu radi zaštite ugleda i prava drugih. Sud je posebno utvrdio da su dotične izjave predstavljale ozbiljne i štetne tvrdnje, čak i ako nisu predstavljale izravan poziv na počinjenje djela iz mržnje. Nadalje je naglasio da je diskriminacija na temelju seksualne orijentacije bila jednako ozbiljna kao diskriminacija na temelju rase, podrijetla ili boje kože.

Mladina D.D. Ljubljana protiv Slovenije

17. travnja 2014.

Ovaj se predmet odnosio na prigovor podnositelja zahtjeva izdavača zbog toga što su mu nacionalni sudovi naložili da plati naknadu štete parlamentarnom zastupniku jer ga je uvrijedio u članku o parlamentarnoj raspravi o pravnom priznavanju istospolnih veza. Članak je objavljen u časopisu izdavača u lipnju 2005. Podnositelj je posebno prigovorio da nacionalni sudovi nisu bili voljni razotkriti štetne, homofobne stereotipe i nisu uzeli u obzir da je pretjerani satirički stil članka bio reakcija na kontroveržno ponašanje samog parlamentarnog zastupnika.

Sud je presudio da je došlo do **povrede članka 10.** (sloboda izražavanja) Konvencije. Istaknuo je da su granice prihvatljive kritike šire kad je riječ o političaru, posebno kad je sam političar dao kontroverzne javne izjave, nego kad je riječ o privatnoj osobi. Nacionalni sudovi nisu dostatno razmotrili ni kontekst u kojem je napisan članak izdavača (intenzivna politička rasprava) ni stil kojim je pisan (koji se podudarao s provokativnim komentarima i ponašanjem samog parlamentarnog zastupnika). Članak stoga nije predstavljao neopravdani osobni napad na parlamentarnog zastupnika, već odgovor na javne istupe samog parlamentarnog zastupnika i, posebno, na ponašanje koje bi se moglo smatrati ismijavanjem homoseksualnih osoba i promicanjem negativnih stereotipa. Prema tome, nacionalni sudovi nisu uspostavili pravičnu ravnotežu između suprotstavljenih interesa zaštite ugleda ili prava parlamentarnog zastupnika i prava izdavača na slobodu izražavanja.

Kaos GI protiv Turske

22. studenoga 2016.

Ovaj se predmet odnosio na oduzimanje svih primjeraka izdanja časopisa koje je izdala udruga za kulturna istraživanja i solidarnost za homoseksualce i lezbijke. Udruga podnositeljica posebno je prigovorila zbog dotičnog oduzimanja primjeraka i kaznenog postupka pokrenutog protiv predsjednika te udruge i glavnog urednika časopisa.

Sud je presudio da je došlo do **povrede članka 10.** (sloboda izražavanja) Konvencije. Posebno je presudio da razlog zaštite javnog morala na koji su se pozivala tijela vlasti nije bio dostatan da bi opravdao izdavanje naloga o oduzimanju predmeta te samo oduzimanje primjeraka izdanja dotičnog časopisa u razdoblju od više od pet godina. Sud je prihvatio tvrdnju da su mjere poduzete kako bi se spriječio pristup određenih skupina pojedinaca, među ostalim maloljetnika, toj publikaciji možda ispunile prijeku društvenu potrebu. Međutim, naglasio je da domaće vlasti nisu pokušale provesti manje oštru preventivnu mjeru od oduzimanja svih primjeraka dotičnog izdanja, primjerice zabranu prodaje časopisa osobama mlađima od 18 godina ili zahtjev da se časopis stavi u posebnu ambalažu s upozorenjem za maloljetnike.

Bayev i drugi protiv Rusije

20. lipnja 2017.

Ovaj se predmet odnosio na prigovor koji je podnijelo troje aktivista za prava homoseksualnih osoba zbog zakonodavstva u Rusiji kojim je zabranjeno promicanje homoseksualnosti, poznatog i pod nazivom „zakon o homoseksualnoj propagandi“ (nizom zakonskih akata, od kojih je posljednji donesen 2013., „promicanje netradicionalnih seksualnih odnosa“ među maloljetnicima proglašeno je prekršajem

kažnjivim novčanom kaznom). Podnositelji su organizirali prosvjede protiv tih zakona u razdoblju od 2009. do 2012. Naknadno su proglašeni krivima za prekršaje te su im izrečene novčane kazne. Podnositelji zahtjeva prigovorili su zbog zabrane davanja javnih izjava o identitetu, pravima i društvenom položaju seksualnih manjina, tvrdeći da je zabrana diskriminatorna.

Sud je presudio da je došlo do **povrede članka 10.** (sloboda izražavanja) Konvencije i **povrede članka 14.** (zabrana diskriminacije) Konvencije **u vezi s člankom 10.** Posebno je utvrdio da, iako se navedenim zakonima prije svega nastojalo zaštititi maloljetnike, granice tih zakona nisu bile jasno definirane i njihova je primjena bila proizvoljna. Nadalje, sama svrha zakona i način na koji su oni napisani i primijenjeni u predmetu podnositelja zahtjeva bili su diskriminatorni i općenito nisu služili nikakvom legitimnom javnom interesu. Štoviše, vlasti su donošenjem takvih zakona ojačale stigmatu i predrasude te su potaknule homofobiju, što je nespojivo s vrijednostima demokratskog društva.

Lee protiv Ujedinjene Kraljevine

7. prosinca 2021. (odluka o nedopuštenosti)

Ovaj se predmet odnosio na odbijanje pekare čiji su vlasnici bili kršćani da izradi tortu s natpisom „Podržite homoseksualne brakove“ i logotipom organizacije QueerSpace koju je naručio podnositelj zahtjeva, koji je bio povezan s organizacijom za zajednicu lezbijki, homoseksualaca, biseksualnih i transrodnih osoba QueerSpace u Sjevernoj Irskoj, i na postupak koji je uslijedio. Podnositelj je prigovorio da se javno tijelo, Vrhovni sud, umiješalo u njegova prava kad je donijelo odluku o odbijanju njegova zahtjeva u vezi s povredom zakonske obveze te da to miješanje nije bilo razmjerno.

Sud je zahtjev proglasio **nedopuštenim** zbog neiscrpljivanja domaćih pravnih sredstava. Posebno je istaknuo da se podnositelj zahtjeva nije pozvao na svoja konvencijska prava u bilo kojoj točki domaćeg postupka. Podnositelj je, pozivajući se isključivo na domaće pravo, domaćim sudovima uskratio mogućnost da ispituju bilo koje od pitanja na temelju Konvencije koje je postavio Sudu te je umjesto toga od Suda zatražio da uzurpira ulogu domaćih sudova.

Neriješeni zahtjevi

Klimova protiv Rusije (br. 33421/16)

Vlada Rusije obaviještena je o zahtjevu 26. listopada 2017.

Ovaj se predmet posebno odnosi na osudu podnositeljice zahtjeva, osnivačice projekta za pružanje podrške putem interneta „Children-404“ (hrv. Djeca-404, rus. Дети-404), za prekršaj „širenja homoseksualne propagande među maloljetnicima“.

Sud je obavijestio rusku Vladu o zahtjevu te je strankama postavio pitanja na temelju članka 10. (sloboda izražavanja) i članka 14. (zabrana diskriminacije) Konvencije.

Macaté protiv Litve (br. 61435/19)

Ustupanje nadležnosti velikom vijeću u kolovozu 2021.

Ovaj se zahtjev odnosi na knjigu za devetogodišnjake i desetogodišnjake koju je napisala autorica knjiga za djecu, koja se otvoreno izjašnjava kao lezbijka, a koja sadržava šest priča koje se temelje na tradicionalnim bajkama, ali imaju likove iz marginaliziranih društvenih skupina i bave se temama poput emigracije i vršnjačkog nasilja. Dvije od šest bajki sadržavaju priče o romantičnim odnosima i brakovima između osoba istog spola. Nakon preporuke Inspektorata za novinarsku etiku izdavač je knjigu označio kao potencijalno štetnu za djecu mlađu od 14 godina. Podnositeljica je posebno prigovorila da je knjiga označena kao štetna za djecu isključivo zbog toga što je sadržavala pozitivan prikaz istospolnih odnosa.

Sud je 18. lipnja 2020. **obavijestio** litavsku Vladu o zahtjevu te je strankama postavio pitanja na temelju članka 10. (sloboda izražavanja) i članka 14. (zabrana diskriminacije) Konvencije. Vijeće kojem je predmet dodijeljen **ustupilo je nadležnost** velikom vijeću 31. kolovoza 2021.

Dana 23. ožujka 2022. veliko vijeće održalo je **raspravu** u predmetu

Sloboda okupljanja i udruživanja (članak 11. Konvencije)

Baczowski i drugi protiv Poliske

3. svibnja 2007.

Podnositelji zahtjeva u ovom su predmetu Zaklada za ravnopravnost (*Fundacja Równości*) i pet njezinih članova. Provode kampanje za prava homoseksualnih osoba. Godine 2005. lokalne vlasti odbile su im izdati dozvolu za organizaciju marša na ulicama Varšave kako bi podigli svijest javnosti o diskriminaciji protiv manjina, žena i osoba s invaliditetom. Marš se naposljetku ipak održao. Podnositelji su prigovorili da je njihovo pravo na mirno okupljanje povrijeđeno načinom na koji su domaće vlasti primijenile relevantno domaće pravo na njihov predmet. Ujedno su prigovorili da na raspolaganju nisu imali nikakav postupak kojim bi mogli ishoditi konačnu odluku prije planiranog datuma održavanja prosvjeda. Nadalje su tvrdili da su bili diskriminirani jer im je odbijena dozvola za organiziranje određenih prosvjeda, dok je drugim organizatorima prosvjeda izdana dozvola.

Sud je presudio da je došlo do **povrede članka 11.** (sloboda okupljanja), **povrede članka 13.** (pravo na djelotvoran pravni lijek) **u vezi s člankom 11.** i **povrede članka 14.** (zabrana diskriminacije) **u vezi s člankom 11.** Konvencije. Konkretno je primijetio da, iako je točno da se marš naposljetku održao, podnositelji su preuzeli rizik jer on u to vrijeme nije bio službeno odobren. Nadalje, podnositelji su na raspolaganju imali samo *post hoc* pravna sredstva protiv odluka kojima je odbijeno izdavanje dozvole za njihov događaj. Naposljetku, može se razumno pretpostaviti da je stvarni razlog za odbijanje bilo protivljenje homoseksualnosti od strane lokalnih vlasti.

Alekseyev protiv Rusije

21. listopada 2010.

Podnositelj zahtjeva bio je jedan od organizatora nekoliko marševa 2006., 2007. i 2008. godine kojima se nastojala privući pozornost javnosti na diskriminaciju homoseksualne i lezbijske zajednice u Rusiji i promicati tolerancija i poštovanje ljudskih prava. Prigovorio je zbog opetovane zabrane održavanja marševa i prosvjeda za prava homoseksualnih osoba, zbog nepostojanja djelotvornog pravnog sredstva za osporavanje tih zabrana i zbog diskriminatorne prirode zabrana na temelju njegove seksualne orijentacije i seksualne orijentacije drugih sudionika.

Sud je presudio da je došlo do **povrede članka 11.** (sloboda okupljanja), **povrede članka 13.** (pravo na djelotvoran pravni lijek) **u vezi s člankom 11.** i **povrede članka 14.** (zabrana diskriminacije) **u vezi s člankom 11.** Konvencije. Konkretno je smatrao da zabrane održavanja spornih marševa i prosvjeda nisu bile nužne u demokratskom društvu. Nadalje je smatrao da podnositelj nije imao na raspolaganju djelotvorno pravno sredstvo kojim bi osporio te zabrane te da su one bile diskriminatorne zbog njegove seksualne orijentacije.

Vidi također: [Alekseyev i drugi protiv Rusije](#), presuda (Odbor) od 16. siječnja 2020.

Genderdoc-M protiv Moldavije

12. lipnja 2012.

Podnositeljica zahtjeva moldavska je nevladina organizacija čiji je cilj pružanje informacije i pomoći LGBT zajednici (zajednici lezbijki, homoseksualaca, biseksualnih i transrodnih osoba). Predmet se odnosio na zabranu prosvjeda koje je udruga podnositeljica planirala održati u Kišinjevu u svibnju 2005. kako bi pozvala na donošenje zakona za zaštitu seksualnih manjina od diskriminacije. Posebno je prigovorila da je zabrana bila nezakonita, da nije postojao djelotvoran postupak u kojem bi mogla ishoditi konačnu odluku prije planiranog datuma održavanja prosvjeda i da je bila diskriminirana jer je promicala interese zajednice homoseksualnih osoba u Moldaviji.

Sud je presudio da je došlo do **povrede članka 11.** (sloboda okupljanja), **povrede članka 13.** (pravo na djelotvoran pravni lijek) **u vezi s člankom 11.** i **povrede članka 14.** (zabrana diskriminacije) **u vezi s člankom 11.** Konvencije. Konkretno je utvrdio da je podnositeljici uskraćeno djelotvorno domaće pravno sredstvo u pogledu prigovora o povredi prava na slobodu okupljanja. Nadalje, Sud je zauzeo stajalište da

bi nacionalne vlasti prilikom ograničavanja prava na okupljanje trebale navesti jasne razloge za takvo ograničenje. Međutim, u ovom je predmetu svako tijelo koje je odlučivalo o zahtjevu udruge podnositeljice za održavanje prosvjeda taj zahtjev odbilo iz drugog razloga.

Identoba i drugi protiv Gruzije (vidi odjeljak „Zabrana nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja (članak 3. Konvencije)“)

12. svibnja 2015.

Ovaj se predmet odnosio na mirni prosvjed koji je organizirala nevladina organizacija – prva podnositeljica zahtjeva – u Tbilisiju u svibnju 2012. radi obilježavanja Međunarodnog dana borbe protiv homofobije, koji su nasilno prekinuli protuprosvjednici, koji su brojčano nadmašili prosvjednike. Organizacija podnositeljica zahtjeva i 13 podnositelja koji su sudjelovali u prosvjedu posebno su prigovorili da nisu mogli nastaviti s održavanjem mirnog prosvjeda zbog napada na njih i nedjelovanja policije.

Sud je presudio da je došlo do **povrede članka 11.** (sloboda okupljanja i udruživanja) **u vezi s člankom 14.** (zabrana diskriminacije) Konvencije, utvrdivši da vlasti nisu osigurale mirno održavanje prosvjeda radi obilježavanja Međunarodnog dana borbe protiv homofobije jer nisu u dovoljnoj mjeri obuzdale homofobne i nasilne protuprosvjednike. Konkretno, iako su o prosvjedu obaviještene devet dana prije njegova održavanja, vlasti to razdoblje nisu iskoristile da bi se pažljivo pripremile. S obzirom na stavove dijelova gruzijskog društva prema seksualnim manjinama, vlasti su znale ili su morale znati da postoji rizik od napetosti povezanih s prosvjedom. Stoga su bile obvezne iskoristiti sva moguća sredstva kako bi osigurale mirno održavanje prosvjeda, primjerice davanjem javnih izjava prije prosvjeda u kojima zagovaraju tolerantan i pomirljiv stav ili upozoravaju potencijalne počinitelje na prirodu potencijalnih sankcija. Nadalje, broj prisutnih policijskih službenika nije bio dovoljan; bilo bi mudro da su vlasti osigurale veću policijsku prisutnost s obzirom na vjerojatnost uličnih sukoba.

Vidi također: **Grupa za podršku inicijativama za žene i drugi protiv Gruzije**, presuda od 16. prosinca 2021.

Lashmankin i drugi protiv Rusije

7. veljače 2017.

U ovom su predmetu 23 podnositelja iz različitih dijelova Rusije tvrdila da su lokalne vlasti nametnule stroga ograničenja za mirna okupljanja koja su planirali, a da ta ograničenja nisu dovoljno obrazložile. Što se tiče četvoro podnositelja zahtjeva, oni su konkretno predložili sljedeća okupljanja: povorka ponosa i skup u središtu Sankt-Peterburga 26. lipnja 2010.; prosvjed u četiri različita upravna okruga Sankt-Peterburga istoga dana; povorka ponosa i skup u Sankt-Peterburgu 25. lipnja 2011.

Sud je posebno presudio da je došlo do **povrede članka 11.** (sloboda okupljanja) **protumačenog u svjetlu članka 10.** (sloboda izražavanja) Konvencije. Utvrdio je da su vlasti odredile tako ozbiljna ograničenja za planirane javne događaje podnositelja zahtjeva da su time uzrokovale povredu prava podnositelja na slobodu okupljanja. Ograničenja su obuhvaćala zahtjeve u pogledu mjesta, vremena i načina održavanja događaja koji su narušavali samu svrhu događaja. Ta ograničenja, u kombinaciji sa širokim rasponom drugih mjera poduzetih protiv podnositelja zahtjeva, bila su nerazmjerna i neopravdana. Nadalje, temeljila su se na pravnim odredbama koje nisu pružale zaštitu od proizvoljne i diskriminatorne zloupotrebe ovlasti tijela vlasti. Sud je također presudio da je došlo do **povrede članka 13.** (pravo na djelotvoran pravni lijek) Konvencije **u vezi s člankom 11.**, utvrdivši da podnositelji nisu imali na raspolaganju nijedan pravni postupak u kojem bi mogli na odgovarajući način osporiti odluke tijela vlasti.

Alekseyev i drugi protiv Rusije

27. studenoga 2018.

Ovaj predmet, u kojem je objedinjen 51 zahtjev ukupno sedam podnositelja, odnosio se na kontinuirano odbijanje ruskih vlasti da odobre zahtjeve organizatora za

održavanje LGBT skupova. Podnositelji su prigovorili da im je bilo zabranjeno održavati javne LGBT događaje, da nije postojalo djelotvorno pravno sredstvo protiv te činjenice i da su vlasti postupale diskriminirajuće u rješavanju zahtjeva podnositelja.

Sud je utvrdio da je ovaj predmet bio relativno sličan predmetu *Alekseyev protiv Rusije* o kojem je odlučivao 2010. (vidi gore) te da presudu iz tog predmeta treba ponoviti u ovom predmetu. Presudio je da je došlo do **povrede članka 11.** (pravo na slobodu okupljanja), **povrede članka 13.** (pravo na djelotvoran pravni lijek) i **povrede članka 14.** (pravo na nediskriminaciju) Konvencije u odnosu na sedam zahtjeva u ovom predmetu⁵. Posebno je utvrdio da se odluka o odbacivanju podnositeljevih zahtjeva za održavanje javnih LGBT događaja ne može opravdati bojaznima od javnih nereda i da je njome povrijeđeno njihovo pravo na slobodu okupljanja. Ujedno je utvrdio da je nepostojanje bilo kakvog zahtjeva da vlasti donesu odluku o događajima prije njihova planiranog datuma održavanja predstavljalo nepostojanje djelotvornog pravnog sredstva. Osim toga, odluka o blokiranju LGBT događaja bila je očigledno motivirana neslaganjem tijela vlasti s temom prosvjeda te je stoga predstavljala diskriminaciju protivno članku 14. Naposljetku, Sud je ponovio da su države obvezne izvršiti presude te je istaknuo da bi Rusija trebala uložiti kontinuirane i dugoročne napore u donošenje općih mjera, posebno u vezi s pitanjima slobode okupljanja i diskriminacije.

Zhdanov i drugi protiv Rusije

16. srpnja 2019.

Ovaj se predmet odnosio na odbijanje vlasti da registriraju organizacije uspostavljene radi promicanja i zaštite prava lezbijki, homoseksualaca, biseksualaca i transrodnih (LGBT) osoba u Rusiji. Podnositelji su posebno ustvrdili da je odbijanje registriranja organizacija podnositeljica dovelo do povrede njihove slobode udruživanja i da je bilo diskriminirajuće.

Sud je odlučio proglasiti **nedopuštenim** prigovore koje je podnio jedan od podnositelja, poznati aktivist za LGBT prava Nikolay Alekseyev, kao zlouporabu prava na podnošenje zahtjeva zbog njegovih uvredljivih i prijetećih izjava o Sudu i njegovim sucima na društvenim mrežama. Što se tiče preostalih podnositelja zahtjeva, presudio je da je došlo do **povrede članka 11.** (sloboda udruživanja) Konvencije i **povrede članka 14.** (zabrana diskriminacije) Konvencije **u vezi s člankom 11.** u odnosu na sve zahtjeve. Sud je konkretno utvrdio da je odlučujući razlog za odbijanje registriranja organizacija podnositeljica bio taj što su promicale LGBT prava. Nadalje je smatrao da taj razlog nije mogao biti razumno ili objektivno opravdan te da je, nadalje, predstavljao diskriminaciju na temelju seksualne orijentacije. Sud je u odnosu na jedan od zahtjeva presudio i da je došlo do **povrede članka 6. stavka 1.** (pravo na pošteno suđenje – pristup sudu) Konvencije.

Berkman protiv Rusije (vidi odjeljak „Pravo na slobodu i sigurnost (članak 5. Konvencije)“)

1. prosinca 2020.

Ovaj se predmet odnosi na javni skup lezbijki, homoseksualaca, biseksualaca, transrodnih i interseksualnih (LGBTI) osoba u Sankt-Peterburgu i propusta vlasti da zaštite sudionike od agresivnih protuprosvjednika. Podnositeljica je posebno ustvrdila da vlasti nisu osigurale mirno odvijanje javnog skupa. Tvrdila je su te povrede njezinih prava bile dio diskriminatorne politike države prema LGBTI osobama. Sud je presudio da je došlo do **povrede** obveze države na temelju **članka 11.** (sloboda okupljanja) Konvencije zasebno jer je uhićenje spriječilo podnositeljicu da nastavi sudjelovati na LGBTI skupu, bez dovoljnog obrazloženja. Ujedno je presudio da je došlo do **povrede** obveze države na temelju **članka 11. u vezi s člankom 14.** (zabrana diskriminacije) Konvencije jer policija nije poduzela korake da bi olakšala pristup skupu i zaštitila podnositeljicu od homofobnih napada protuprosvjednika. Sud je, međutim, presudio da **nije došlo do povrede članka 14. u vezi s člankom 11.** u pogledu podnositeljčine tvrdnje da su policijski službenici uhitili samo LGBTI sudionike, a

⁵ Sud je presudio da su preostala 44 zahtjeva bila nedopuštena jer nisu podnesena u roku od šest mjeseci od donošenja odluke tijela vlasti da neće dopustiti održavanje javnog LGBT događaja. Vidi također: *Alekseyev i drugi protiv Rusije*, odluka od 30. lipnja 2020.

zanemarili prekršaje protiv javnog reda i mira koje su počinili protuprosvjednici. Sud je posebno presudio da država nije imala obvezu na temelju Konvencije samo ne miješati se u pravo na slobodu okupljanja. Da bi to pravo bilo stvarno i djelotvorno, vlasti imaju obvezu olakšati pristup skupovima i osigurati sigurnost sudionika. Međutim, policija je u podnositeljčinu predmetu bila unaprijed svjesna rizika od napetosti te je bila brojnija od protuprosvjednika, no ostala je pasivna kad se suočila s homofobnim napadima. Sud je naglasio da je dužnost tijela vlasti da poduzmu korake radi olakšavanja pristupa i zaštite sudionika bila tim važnija u podnositeljčinu predmetu jer je ona pripadala manjinskoj skupini prema kojoj je postojala povijest javnog neprijateljstva u Rusiji.

Pravo na brak (članak 12. Konvencije)

Schalk i Kopf protiv Austrije

24. lipnja 2010.

Podnositelji zahtjeva istospolni su par koji živi u stabilnom partnerstvu. Od austrijskih vlasti zatražili su dozvolu za sklapanje braka. Njihov je zahtjev odbijen uz obrazloženje da brak mogu sklopiti samo dvije osobe suprotnog spola; to su stajalište potvrdili i sudovi. Podnositelji su pred Europskim sudom za ljudska prava nadalje prigovorili zbog odbijanja tijela vlasti da im dozvole sklapanje braka. Prigovorili su da su diskriminirani zbog njihove seksualne orijentacije jer im je uskraćeno pravo na brak i jer nisu imali na raspolaganju nijednu drugu mogućnost pravnog priznavanja njihova odnosa prije stupanja na snagu Zakona o registriranom partnerstvu.

Sud je presudio da **nije došlo do povrede članka 12.** (pravo na brak) te da **nije došlo do povrede članka 14.** (zabrana diskriminacije) **u vezi s člankom 8.** (pravo na poštovanje privatnog i obiteljskog života) Konvencije. Prvo je presudio da je odnos podnositelja zahtjeva obuhvaćen pojmom „obiteljskog života“ na isti način kao i odnos heteroseksualnog para u istoj situaciji. Međutim, Konvencija nije obvezivala državu da istospolnim parovima omogući pristup braku. Nacionalne vlasti bile su u najboljem položaju za ocjenu i odgovor na potrebe društva u tom području, s obzirom na to da brak ima duboko ukorijenjene društvene i kulturne konotacije koje se uvelike razlikuju između različitih društava.

Chapin i Charpentier protiv Francuske

9. lipnja 2016.

Ovaj se predmet odnosio na brak dvojice muškaraca koji je sklopljen pred gradonačelnikom grada Bègles (departman Gironde) koji su sudovi naknadno poništili. Podnositelji su ustvrdili da je ograničavanje braka na heteroseksualne parove predstavljalo diskriminirajuću povredu prava na brak. Ujedno su ustvrdili da su bili diskriminirani u ostvarivanju svojega prava na poštovanje obiteljskog života na temelju njihove seksualne orijentacije.

Sud je presudio da **nije došlo do povrede članka 12.** (pravo na brak) **u vezi s člankom 14.** (zabrana diskriminacije) i da **nije došlo do povrede članka 8.** (pravo na poštovanje privatnog i obiteljskog života) **u vezi s člankom 14.** Konvencije. Posebno je ponovio svoje utvrđenje u predmetu *Schalk i Kopf* protiv Austrije (vidi gore) da se ni članak 12. ni članak 8. u vezi s člankom 14. ne mogu tumačiti na način da državama ugovornicama nameću obvezu da istospolnim parovima omoguće pristup braku. Sud je također primijetio da je taj zaključak ponovio u presudama u predmetima *Hämäläinen* protiv Finske (vidi gore) i *Oliari i drugi* protiv Italije (vidi gore) te s obzirom na kratko vrijeme koje je proteklo od tih presuda nije vidio razlog zašto ne bi došao do istog zaključka u ovom predmetu. Nadalje, Sud je istaknuo da je zakonom od 17. svibnja 2013. istospolnim parovima omogućen pristup braku u Francuskoj te su podnositelji zahtjeva stoga mogli slobodno sklopiti brak.

Orlandi i drugi protiv Italije

14. prosinca 2017.

Vidi odjeljke „Pravo na poštovanje privatnog i obiteljskog života“ i „Civilna partnerstva“.

Zaštita vlasništva (članak 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju)

J.M. protiv Ujedinjene Kraljevine (br. 37060/06)

---

28. rujna 2010.

Podnositeljica zahtjeva bila je razvedena majka dvoje djece koja je uglavnom živjela s njihovim ocem. Od 1998. živjela je s drugom ženom s kojom je bila u dugogodišnjoj vezi. Kao roditelj koji ne stanuje s djecom bila je obvezna, na temelju propisa o uzdržavanju djece, financijski sudjelovati u troškovima odgoja djece. Podnositeljica zahtjeva prigovorila je da je razlika bila značajna jer je bila obvezna plaćati približno 47,00 GBP tjedno, a da je bila u novoj vezi s muškarcem, iznos koji bi trebala plaćati iznosio bi približno 14,00 GBP. Tvrdila je da su ju vlasti, pri određivanju iznosa koji je bila obvezna plaćati za uzdržavanje djeteta, diskriminirale na temelju njezine seksualne orijentacije.

Sud je presudio da je došlo do **povrede članka 14.** (zabrana diskriminacije) Konvencije **u vezi s člankom 1.** (zaštita vlasništva) **Protokola br. 1** uz Konvenciju. Konkretno je utvrdio da su pravila o uzdržavanju djece prije donošenja Zakona o civilnom partnerstvu diskriminirala osobe u istospolnim odnosima.

Tekstovi i dokumenti

Vidi osobito:

- internetske stranice Vijeća Europe o [„Seksualnoj orijentaciji ili rodnom identitetu“](#)
  - [Priručnik o europskom antidiskriminacijskom pravu – izdanje iz 2018.](#), Agencija Europske unije za temeljna prava / Vijeće Europe, 2018.
-

Kontakt za medije:

Tel.: +33 (0)3 90 21 42 08

Za ovaj prijevod, koji se objavljuje u dogovoru s Vijećem Europe i Europskim sudom za ljudska prava, odgovoran je isključivo Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava.